

ÅRSREVVY FOR SAKER I NYHETSDRYSS* 2014

BILAG til Dialogos årsberetning 2014, www.dialogos.no, kontakt: Sissel Jenseth, post@dialogos.no

Hvilke diskusjoner pågikk i 2014? Hvilke saker var framme i nyhetene som hadde sitt utspring eller refererte til virksomheter og aktivitet innenfor den antroposofiske bevegelsen.

INNHOOLD

PEDAGOGIKK

- Kompetanse 2
- Utdannelse 2
- Mulig Fusjon 4
- Aktivitet på skolene 5
- Tidligere steinerskole-elever 6
- Googler seg til digital demens 7
- Skoler 9
- Mobbing 11
- Siler ikke elever 12

STEINERBARNEHAGE 12

EURYTMI 12

SOSIALPEDAGOGIKK 13

- Med rett til å leve og utfolde sitt liv 13
- Tamino borettslag på ammerud 13
- Retten til et dagaktivitetstilbud og stiftelsen Granly 14
- Helgeseter feiret 60 år 15
- Næringsfrokost vidaråsen landsby 15

ANTROPOSOFISK MEDISIN 16

- Komplementær og alternativ medisin 16
- Vigs ångar – antroposofisk äldreboende, Ystad i Sverige 18
- Femton år med vård i livet på åland 18

BIOLOGISK-DYNAMISK OG ØKOLOGISK JORDBRUK 19

- Organisasjoner, utvikling og kompetanse 19
- Regelverk 20
- Produkter og salg 21
- Servering 22
- Gårder 23
- Andelslandbruk 24
- Wwoof norge 25
- Redd økoskolen - sogn jord- og hagebruksskule (sjh) 25
- Økologisk kontra konvensjonell mat – og VKM 26

RUDOLF STEINER 28

- Utstillinger 28

ARKITEKTUR 28

- Byggeskikkprisen 28

FORFATTERE/BOKOMTALER 28

- Alf Larsen, Aasmund Brynildsens, Torger Holtmark 28

LEDELSE OG PERSONLIG UTVIKLING 30

- Mellom det indre og ytre liv 30
- Leading from the emerging future 30

MIKAEL 31

ØKONOMI 32

- Etisk Bankvirksomhet 32
- Finansindustrien skaper fattigdom 32

* **Nyhetsdryss søker å speile det som foregår i nyhetsbildet** – både positive og negative hendelser – som har forbindelse med eller er relevante for det antroposofiske arbeidet. Gjennom dette ønsker Dialogos å bidra til en bevisstgjøring om tiden vi står i. Nyhetsdryss utgis av Dialogos medie- og ressurscenter, og det sendes ut hver søndag, bortsett fra nå AntroPost utkommer, og i juli måned. ÅRSREVVYEN inbefatter nyheter fra begge utgivelsene. Sissel Jenseth er ansvarlig for begge.

KOMPETANSE

Forelesningssalen i Helga Engs hus på Blindern var fylt til randen da Anne-Mette Stabel holdt sin prøveforelesning om temaet "*Perspektiver på bruk av teori som analytisk grep i historisk metode*" og da hun holdt sin disputas 31. januar 2014. Hennes doktoravhandling er den første i sitt slag, i det den undersøker hvordan steinerskolen har utviklet seg innenfor rammene av norsk utdanningshistorie og har tittelen "Visjoner og vilkår. Om steinerskolens utvikling i Norge fra 1926 – 2004". Den gjør rede for både den idéhistoriske bakgrunnen, utdanningshistoriske rammevilkår og pedagogiske begrunnelser. Arbeidet er utført ved Institutt for Pedagogikk ved Det utdanningsvitenskapelige fakultet, Universitetet i Oslo og er finansiert av Rudolf Steinerhøyskolen. Anne-Mette Stabel er utdannet cand. philol fra Universitetet i Oslo i 1993. Hun arbeidet som lærer ved Steinerskolen i Moss fra 1994 – 2001, deretter har hun vært ansatt som høyskolelektor ved førskole- og lærerutdanningen ved Rudolf Steinerhøyskolen i Oslo. 1.02.2014.

<http://www.uv.uio.no/forskning/aktuelt/arrangementer/disputaser/var2014/iped/anne-mette-stabel.html>

Rom for tanker — Den romlige dimensjonen ved Steinerskoler. Margunn Bjørnholts article explores the ideas, meanings and use of space and architecture in Waldorf education. Based on interviews with Waldorf teachers and architects, the article concludes that spatial reflection is an integral part of Waldorf education. Furthermore, spatial considerations are aimed at supporting the development of the child through age-specific aesthetic-spatial support, fostering the class as a reflective community and providing room for thinking. July 2014. <http://www.rosejournal.com/index.php/rose/article/view/190>

– Skolan har överlevt sig själv. Hans Möller (89) arbetade som lärare i sitt vuxna liv, också länge på olika Waldorfskolor. – Ända sedan andra världskriget har politikernas ständiga skolreformer misslyckats och skapat ett fiasko. För mer än ett hundra år sedan skrev Ellen Key att skolan inte har någon annan "plikt", "rätt" eller "uppgift" än att skaffa varenda människa så mycket utveckling och lycka som möjligt. Pedagogik är mer i släkt med konsten än med vetenskapen, tycker Hans Möller. – Jag efterlyser en skola där målet är att varje barn ska få utvecklas i frihet efter sina egna förutsättningar. När allt som skulle vara skapande och lekfullt, blir till plikt och tvång, är vi inne på en tveksam väg. Den finske hjärnforskaren Matti Bergström menade att vi måste befria barnet, den "sista slaven". *Dagens Nyheter* 28.3.2014. <http://mobil.dn.se/insidan/skolan-har-overlevt-sig-sjalv>

Siggen Falkeid fra Haugesund gir ut eventyrbok «Flua, tistelen og andre fortellinger». Den kommer ut på forlaget Bokmaker <http://bokmaker.no>. Dette er den pensjonerte Steinerskolelærerens første utgivelse. Hun fikk ektemannen – dikter Kolbein Falkeid – til å ta på seg jobben som konsulent. Siggen har brukt eventyr i undervisningen. De er nå samlet i en bok. Siggen Falkeid var med å grunnlegge Steinerskolen. – Vi hadde et grundig forarbeid før vi startet skolen i 1977. Da hadde vi hatt førskole i tre år. Det første kullet var på 12 elever, og vi hadde 40 barn i førskolen. Foreldrene var veldig engasjerte. De tok i bruk sommerferien for at vi skulle bli ferdig til skolestart. Hun, Reidun Hedetoft og Lilleba Sandve var med på oppstarten. Da hadde Falkeid bak seg lærerseminar i Stuttgart i Tyskland og ett års opphold i Sveits. Dukketeateret var en viktig del av arbeidet hennes, og hun var en av grunnleggerne av Haugesund Dukketeater. *Haugesund avis* 11.12.2014.

UTDANNELSE

Rudolf Steinerhøyskolen i Oslo kommer best ut i den nye studieundersøkelsen NOKUT publiserte Svarinngangen for NOKUT-undersøkelsen høsten 2013 ble ca. 17.500, av totalt 32 %. Dette innebærer at studiebarometeret.no viser resultater for 40 % av studieprogrammene i populasjonen (47 % på bachelornivå og 31 % på mastergradsnivå). 3.02.2014.

<http://www.nokut.no/no/Nyheter/Nyheter-2014/Ny-nasjonal-studentundersokelse-Stort-sett-fornoyde-studenter-men-vil-ha-bedre-oppfolging/#.Uv8AuyjBoph>

Studentene på Rudolf Steinerhøyskolen gir studiestedet høyest score i en landsomfattende studentundersøkelse av høyere utdanning på det nye Studiebarometeret. Steinerhøyskolen får høy score både generelt og på enkeltstudier i førskolelærerutdanning, lærerutdanning og i masterprogrammet i steinerpedagogikk. <http://www.nettavisen.no/3751098.html>

Studentleder ved Steinerhøyskolen, Lindis Forren, ble intervjuet av *Universitas* 12.11.2014: Miljøet på Steinerhøyskolen er preget av at vi er få studenter. Det gjør skolen veldig trygg og trivelig.

Vi har heller ingen eksamener og karakter, men oppgaveinnleveringer som godkjennes eller ikke. Vi har mye kunst og musikk på timeplanen. Vi synger blant annet i kor, spiller instrumenter, maler, holder på med leire og tegner. Det er ofte jeg møter folk som ikke har hørt om høyskolen og blir overrasket over at det er mulig å studere steinerpedagogikk. <http://universitas.no/nyhet/59997/etterlyser-kjonnbevissthet>

Mediene påminner oss regelmessig om ungdom som faller ut av videregående skole, ungdom som står i fare for aldri å komme inn i arbeidslivet. Det største frafallet er på de yrkesfaglige studieretningene, skrev Arne Øgaard i Tidsskriftet Steinerskolen 4-2013. <http://www.steinerskole.no/?p=3370> 25.03.2014 ble spørsmålet fulgt opp i *Moss avis*: – Hva er det med videregående skole? Kan den store økningen i ungdom med ulike diagnoser ha noe å si når det gjelder frafall? skriver Arne Øgaard, lærer på Steinerskolens videregående skole i Moss. I en rapport fra Ungdataundersøkelsene skrev forskerne: «Dagens ungdom har det på mange måter sykt bra, men blir de syke av det? Forunderlig nok kan det se slik ut. I løpet av mine 30 år som lærer har jeg sett en klar økning i ungdom med ulike diagnoser fra søvnvansker, sosial angst og spisevegring til ADHD, bipolar og Asberger.

Ved Steinerskolen på Hedemarken har elevene årsoppgave i stedet for eksamen. Det ga Mie og Arne Andreas nyttig lærdom – og utenlandsopphold de sent vil glemme. Selv om Steinerskolen ikke har eksamen, får elevene likevel de samme mulighetene til yrkesvalg og videre utdanning som elever fra offentlig skole med generell studiekompetanse. – Årsoppgaven lar elevene være så å si «ta eksamen» i et selvvalgt tema. Det tror jeg øker motivasjonen for mange, sier Åse Katrine Johnsen, daglig leder Steinerskolen på Hedemarken. 19.11.2013. <http://dinframtid.magnews.no/Fa-studiekompetanse-uten-eksamen>

Ved Steinerskolen i Arendal lager elevene skolebøkene sine selv og har hagebruk på timeplanen. Evy og Sten Aksel Heien betaler gladelig 30.000 kroner i året for at barna deres skal gå på skolen. – Jeg tror på pedagogikken. Jeg mener ikke dermed at den offentlige skolen er dårlig, jeg jobber der jo selv, sier mamma Evy Heien. – Men jeg liker det tette samarbeidet mellom hjem og skole, fellesskapet, arrangementer og tradisjonene. Jeg tenker at barna blir sett og hørt på Steinerskolen. *Agderposten* 25.1.2014.

Kunstfag på Bysteinern. Leder for Oslo by steinerskole Bernard G. A. Daub mener at norske skoler i jakten på bedre Pisa-resultater og teoretiske ferdigheter, i mindre grad satser på fag som kunst- og håndverk og musikk. – Kunnskapsløftet har ført til en teoretisering av kunstfagene. Samtidig har man fjernet kunsthistorie, et fag som skulle gi en mer teoretisk forståelse av kunstens utvikling. – Våre elever har lengre skoledager enn andre studiespesialiserende linjer. Hos oss har elevene 35 timer i uken, sier Daub. Selv om alle linjene har flere kunstfag enn vanlige skoler, gir alle studiekompetanse. *Aftenposten* 6.3.2014. <http://www.aftenposten.no/kultur/article7491102.ece>

- **Vi fikk en lærer som skulle undervise i strikking**, men hun kunne det ikke selv en gang. - Patetisk og tragisk. Det er ordene elevene på Oslo by steinerskole bruker om undervisningen de fikk på «vanlige grunnskoler» i musikk og kunst- og håndverk. *Aftenposten* 6.03.2014 <http://www.aftenposten.no/kultur/article7491102.ece?#:UyU5fCjBopg>

Nylig var det pionérenes tur til å feire og bli feiret på Steinerskolen i Vestfold, som et ledd i skolens 40-års jubileum. Det var de som var foreldre og lærere de første par årene, som var samlet til fest. Ideen til skolen kom fra Margit Engel på Vidaråsen, for de trengte skole til noen av barna der. Lærerekteparet Viggo og Gunvor ble hentet opp fra Danmark, og i Tønsberg var Bror von der Lippe drivkraften for å etablere skolen. Skolen har idag litt over 300 elever. 3.04.2014.

Slutt på friårsordningen. Lærere ved Steinerskolen i Vestfold har hatt mulighet til å ta et pauseår hvert åttende år. Nå avvikles ordningen. - Friårsmidlene vil vi bruke på videreutdanning av staben, sier daglig leder Thomas Johnsen ved Steinerskolen i Vestfold til avisa *Øyene* 13.02.2014.

Det var egentlig helt tilfeldig at Magne Skrede ble lærer, fortalte han til *Bergens Tidene* 29.6.2014. Han hadde noen venner som skulle begynne på lærerskolen og hev seg med dem. Og så var faren lektor på en folkehøyskole. – Jeg var ikke glad i lærerskolen, men ble veldig begeistret da jeg kom

borti noen steinerfolk. Det ligger et menneskesyn bak Steinerskolen som jeg liker. Vi vil tenne en viljesgnist som gjør at elevene kan gå for egen maskin resten av livet, sier Skrede. Når det gjelder elevene, har de endret seg i løpet av årene? – Ja, det har de. De har dårligere konsentrasjonsevne nå enn før. Det er en utfordring å holde på konsentrasjonen deres i undervisningen.

Rituel undervisning dæmper støj og uro. Ro i klassen har man opnået med en blanding af disciplin og kreativitet. Det er en fri grundskole nord for København ved navn Michaelskolen, hvis pædagogik er baseret på den østrigske filosof Rudolf Steiner. Friskoleloven siger, at forældrene på en fri grundskole skal vælge en eller flere tilsynsførende til at føre kontrol med undervisningens kvalitet. Forældrene er med til at føre tilsyn, og da det er dem, der er tættest på skolens hverdag, er deres tilsyn ganske væsentligt. Selv om tilsynet alene omhandler det faglige niveau, så er man som tilsynsførende uvilkårlig også opmærksom på fænomener som inklusion, mobning, omgangsformer og ikke mindst tonen og disciplinen i læringsrummet. *Politiken* 9.04.2014.

<http://politiken.dk/debat/kroniken/ECE2258236/rituel-undervisning-daemper-stoej-og-uro>

”Hela människan går i skola” – se video. Steinerskolan inleder firandet av sina 60 år i Finland i dag. – Intresset för steinerpedagogiken växer fortfarande stadigt, säger Annika och Göran Kurtén. När de på 1980-talet utbildade sig till Steinerlärare var alternativ pedagogik på modet. – Vi har till exempel alltid haft periodläsning och koncentrerar oss på ett ämne i taget och det har också införts i grundskolan, säger Göran Kurtén. – Jag är fascinerad av att hela människan går i skola. Via konst, målning, musik, drama och berättelser når du också känslorna, inte bara intellektet. Det handlar inte om att göra konstnärer av eleverna, utan att stimulera båda hjärnhalvorna och få fantasin att blomma, säger Göran Kurtén. 10.04.2014. <http://hbl.fi/feature/2014-04-10/592496/hela-manniskan-gar-i-skola>

– **Hva skal vi med skolen? spør Arne Øgaard, lærer på Steinerskolens videregående skole i Moss.** Hovedmålet i dagens danske skole er å skape soldater som kan kjempe i den internasjonale konkurransen, hevder professor Ove Kaj Pedersen i boka «Konkurrence staten». Han er skeptisk til at skolens primære oppgave ikke lenger er å gi borgerne dannelse og grunnlag for å delta i demokratiet. I den generelle læreplanen i Norge er hovedmålsettingen fortsatt å utvikle det meningsseekende, skapende, arbeidende, allmenndannede, samarbeidende, miljøbevisste og integrerte menneske. Men i den norske skoledebatten kan det virke som om mange av politikerne er mer preget av soldattenkning. *Moss Avis* 16.5.2014

Fritt skolevalg en menneskerett, skriver Bernard Daub, rektor, Oslo by steinerskole. I en artikkel kritiserer Hege Glad kronprinsparet for å velge privatskole for sine barn. Dette «strider mot de idealene vårt samfunn er bygget på», skriver hun. Men er likhet et så viktig ideal at friheten må vike til fordel for det enkelte mener er fellesskapets beste? Demokratiet er bygget på individets rett til å velge blant et mangfold av muligheter. Hvorfor skulle ikke dette også gjelde innen et så identitets-skapende felt som pedagogikken? Fritt skolevalg er ikke et svik mot fellesskapet, det er en menneskerett, også for de kongelige. *Aftenposten* 9.07.2014.

<http://www.oslo-bysteinerskole.no/arkiv/skolens-reaktor-bernard-daub-svarer-pa-hege-glads-kronikk-under-kort-sagt-i-aftenposten-i-dag-9-juli-2014-les-innlegg-i-sin-helhet-pa-skolens-nettsider>

Retten til fritt skolevalg. Skolemangfoldet bidrar til at flere barn og ungdommer vil lykkes, mener Bernard Daub, rektor ved Oslo by steinerskole i DN 20.06.2014. I et demokratisk samfunn må alle foreldre gis retten til å velge den skole som de betrakter som best for sine barn. Kongelige eller ikke, skriver Bernard Daub, og gratulerer kronprinsparet med sitt frie skolevalg! Martin Kolbergs uttalelser om kronprinsparets valg viser nok en gang Aps totalitære syn på privatskolene. Moralen, eller den dårlige samvittigheten overfor fellesskapet, som Ap bruker i sin argumentasjon, hører ikke hjemme i et moderne samfunn. Myten om at de private skolene svekker fellesskolen opprettholdes unyansert. Privatskoler bidrar til et pedagogisk mangfold.

<http://www.dn.no/meninger/debatt/2014/06/20/Skole/retten-til-fritt-skolevalg>

MULIG FUSJON

Åpent informasjonsmøte mandag 17. november kl 17.30 om sammenslåingsprosessen mellom BAA, DNE & RSH. I de tre stiftelsene Berle antroposofiske arbeidssenter (BAA), Den norske eurytmihøyskole (DNE) og Rudolf Steinerhøyskolen (RSH) som alle holder til under samme tak har det siden september 2013 pågått samtaler om fremtidsvisjoner og -utsikter for stiftelsene. Samtalene har ledet hen til enighet om en fusjon (sammenslåing) av de tre stiftelsene. Det inviteres i den

forbindelse til et åpent møte der det blir en orientering om foranledningen, prosessen så langt, formål og visjoner for en sammenslått stiftelse, og veien videre. Alle interesserte er velkommen! Sted: Professor Dahls gate 30. Rom: Aula.

<http://www.rshoyskolen.no/storage/aktuelt/2014%201008%20Orientering%20om%20fusjonsprosess.pdf>

AKTIVITET PÅ SKOLENE

Helt sirkus på Steinerskolen i Ås. En sirkusdirektør, "engler direkte fra himmelen" og "tulleklovner" fikk vi oppleve torsdag kveld. Med god veiledning fra de profesjonelle sirkuslærerne fra Sirkus Sibylla, ble vi tatt med inn i sirkusmagien. Steinerskolen i Ås har i noen år hatt et sirkusprosjekt uken før vinterferien på alle klassetrinn, der alle numrene er satt sammen til en forestilling. *ØB 13.02.2014.*

<http://www.oblad.no/nyheter/helt-sirkus-pa-steinerskolen-i-as-1.8291939>

Klovner, balansekunstnere, utbryterkonger og ekte løver. Bendik Klein sto klar ved inngangen og lokket publikum inn i eurytmisalen på skolen som var forvandlet til et sirkustelt. *Ås avis.*

<http://www.aasavis.no/nyheter/article7170708.ece>

«Fire» skal sette fyr på Nordåsvatnet. Denne nevenyttige Steinerskole-gjengen har laget denne forhistoriske currachen på bare fire uker på Skjold. Se bildeserien fra byggingen! En currach er en eldgammel båttype bygget på en ramme av tynne lekter, og er mest kjent på vestkysten av Irland og Skottland. Båten er første gang nevnt skriftlig av Julius Cæsar, og er en svært gammel farkost. Som faglig hjelp har elevene fått den irske kunstneren og currach-ekspert Mark Redden. Flere elever har engasjert seg så sterkt i arbeidet at de har sittet etter skoletid for å jobbe med båten. *Fanaposten 28.11.*

<http://www.fanaposten.no/incoming/Fire-skal-sette-fyrApa-Nordasvatnet-239628.html>

Vassdragsprisen 2014 til Steinerskolen på Skjold. Skolen ble tildelt Bergen kommunes vassdragspris for sitt sterke engasjement for Apeltunvassdraget. Prisen er et diplom og 20 000 kroner. Reidar Staalesen er fiskeentusiast, lærer på skolen og initiativtaker til. "Steinerskolen har brukt Apeltunvassdraget i undervisningen, der elevene selv har vært vassdragsforvaltere," sa byråd Eiler Macody Lund ved utdelingen. Siden 2010 har skolen jobbet aktivt for å bedre forholdene for sjørretbestanden i elven. I tillegg har elevene ryddet boss, satt opp informasjonsskilt og sendt brev til næringslivet hvor lokale bedrifter oppfordres til ikke å forurense eller forsøple vassdraget. *1.12.2014.*

<http://www.fanaposten.no/nyheter/Prisvinnerne-haper-pa-smitteeffekt-241274.html>

Fikk være med og sette ut ørret. Andre- og tredjeklasseelevne ved Steinerskolen i Lørenskog har faste turdager i uka. I vår fikk de være med på noe de aldri har opplevd før: Utsetting av levende ørret. Årlig setter OFA ut rundt 30.000 ørret i vannene rundt Oslo. Elevene fikk lose ørretungene ut i tjernet som ligger i nærheten av skolen. *Romerikes Blad 28.4.2014.* <http://www.rb.no/lorenskog/article7323222.ece>

Gull til Steinerskolen i Vestfold. Debios serveringsmerker er i bronse-, sølv- og gull. Spisesteder som ønsker å markedsføre økologisk mat, kan synliggjøre satsingen med Debios merker.

<http://www.debio.no/tilknytning-storkjokken.cfm?path=3%2C113>

40 elever i åttende klassene på Rudolf Steinerskolen i Oslo har bygget en Oeterentetrader på tre timer, forklarer lærer Jolien Perotti. - Den er bygget kun på trekant, og elevene bygget en pyramide av 120 små trekant. Elevene satte den opp med bare bambusstaver og strikk. Dette er praktisk matte. For å få til et slikt bygg, må man samarbeide, en slik praktisk oppgave på starten av skoleåret skal gi samhold og godt miljø. *Bustikka 1.09.2014.* <http://www.budstikka.no/nyheter/elever-reiste-byggverk-pa-overland-1.8567261>

Steinerskolen i Arendal arrangerte nylig Grønt Seminar. Det er en del av Steinerskolenes fellessatsing, for å styrke skolens kompetanse som «grønne skoler». 20 lærere fra hele landet jobbet praktisk og fikk masse grønt påfyll til sitt videre pedagogiske arbeid. Hagebruk er en del av naturfagsundervisningen. Neste år ønsker sette en elevbedrift i gang med produksjon av hudpleieprodukter fra skolens egen bigård. – I fjor produserte vi 70 kilo lindehonning, forteller Unni Vik, en av skolens tre birøktere. Grønt Seminar besto av forelesninger om framtidens mat, bier og kjemi, og havet som ressurs. «Tekstilbedet» på skolen skal få bomull, bambus og linvekster. *07.05.2014.* <http://www.agderposten.no/nyheter/gront-seminar-til-pedagogisk-bruk-1.1149702>

Steinerskolen arrangerte sitt årlige Mikaeli-skuespill, og alle elevene bidro med forskjellige roller. Mikaeli-skuespillet handler om ridder Georg og hans kamp mot en ond drage. Georg og de andre ridderne, spilt av elever fra skolen, ber til slutt om hjelp fra St. Mikael for å beseire dragen. Skuespillet har blitt holdt hver høst i mange år, og har for lengst blitt tradisjon. Etter skuespillet blir det holdt «motsprøver» for ungdomsskole-klassene ute i den mørke skogen. *Demokraten* 30.09.2014. <http://www.demokraten.no/nyheter/elevskuespill-pa-stainerskolen-1.1329899>

TIDLIGERE STEINERSKOLE-ELEVER

Fredag var det premiere på Noregs første profesjonelle opera skrive av og for tenåringer. På den måten prøver Bergen Nasjonale Opera å nå flere unge gjennom ungdomsoperaen «Alt om min familie»

Forfatteren bak tekst og handling er 19 år gamle Astrid Luisa Niebuhr. *NRK* 15.01.2014.

http://www.nrk.no/video/noregs_første_profesjonelle_opera_skrive_av_og_for_unge/3FC05013472A037D/emne/Noregs%20første%20profesjonelle%20opera%20skrive%20av%20og%20for%20unge/

Niebuhrs første bok, «Fabula Aero», ble utgitt da hun var 16 år og gikk i tiende klasse på Steinerskolen. <http://www.bt.no/bergenpuls/article3040283.ece?>

Se utstillingen «Tinging» til tidligere steinerskoleelev Lina Viste Grønli i Kunstnerforbundet fram til 6. april. Hun viser to trekantede malerier med tittelen Feminism. *17.03.2014.*

http://www.osloby.no/oslopuls/kunst_og_scene/Appellerende-appell-til-a-gjore-seg-bedre-kjent-med-kunsten-7505813.html#Uy7nDvSwaGI

Thomas Südhof sind der erste Waldorfschüler, der einen Nobelpreis bekommen hat. – Viele in meiner Familie waren große Anhänger von Rudolf Steiner, meine Großeltern haben in einer Waldorfschule gearbeitet und kannten ihn sogar persönlich. Ich verstehe, dass die Schulen sich freuen über meinen Preis. Denn er widerlegt das Klischee, dass Waldorfschüler nicht hart genug sind, sich in der Welt durchzusetzen. Trotzdem muss ich sagen: Von den Lehren Steiners habe ich mich schon als junger Mensch etwas distanziert. An der Schule erst mal gar nichts, ich hatte Glück und gute Lehrer. *SZ-Magazin.de* 11/2014. <http://sz-magazin.sueddeutsche.de/texte/anzeigen/41706>

– **Er rockebandet Real Ones blitt kirkemusikere? Misa Criolla er et verk som fenget oss sterkt allerede som 14-15-åring på Steinerskolen i Bergen.** Vi fremførte det flere ganger som korverk, i originalversjonen. Vi ble sterkt fascinert av den musikalske kraften i messen og har lenge snakket om å lage vår versjon av verket. Nå lanserer vi CD-en. *BA* 30.10.2014. <http://www.ba.no/puls/article7669724.ece>
- Ivar (Chelsom Vogt), Jørgen (Sandvik) og jeg gikk på Steinerskolen i Bergen, og alle sang i skolens kor. Der sang vi denne messen. Vi elsket musikken. De tre har også invitert sin gamle musikk lærer Magne Skrede til å høre hva elevene har funnet på, forteller David - og legger til: - Det blir som en slags for-sinket koreksamen for oss dette. <http://www.bt.no/bergenpuls/Messe-for-reale-popmusikere-3230988.html>

– **Som tidligere elev ved Steinerskolen følte jeg meg i hvert fall ikke som en brikke i et spill for å fylle noens lommer, men tvert imot at lærerne mine ønsket det beste for meg.** Petter Nilsen Nestleder, Hordaland Unge Høyre. 17.01.2014. <http://www.bt.no/meninger/debatt/Privatskoler-gir-mangfold-3041404.html#UtiDYSGhYZA>

Det umulige surfeparadiset. Bjørnøyas sletter, fjell og viker lå foran dem og ventet. Brødrene Inge (28), Markus (26) og Håkon Wegge (21) hadde trosset advarsler og store utfordringer. Det har det blitt kinofilm av. De har alle gått på Steinerskolen, og kreativitet var stikkordet for oppveksten. – Nå lager vi film og tv for å få folk opp av stolen og bort fra skjermen, sier Inge. Et paradoks kanskje, sier han og tenker seg om. Selv vokste de opp uten tv. *18.10.2014.* <http://artikkel.ut.no/1.11961935>
Lars Wegge har lært sønnene sine utholdenhet. Mental utholdenhet. Det fikk de nytte av på Bjørnøya. Der er den mentale styrken like viktig som den fysiske. *DT* 27.10.2014.

<http://www.dt.no/kultur/laget-film-om-sine-to-maneder-i-isodet-1.8632722>

Et to-måneders opphold på Bjørnøya er snart klar for kinopremiere. – En eventyrfilm om å følge drømmen sin, sier regissøren. – Vi er "steinerbarn"! (Hurum) og har vokst opp med friluftsliv; det ligger i familien. *NRK* 11.09.2014. <http://www.nrk.no/nordnytt/brodretur-ble-film-fra-bjornoya-1.11925730>

Sist Stein Winge satte opp Shakespeare i Oslo, endte det nesten i rettssalen. Nå opplever han ny suksess med «Kong Lear». Interessen for Shakespeare ble vekket allerede i skoletida: Winge gikk på Steinerskolen med Jens Bjørneboe som lærer. I 7. klasse satte Jens Bjørneboe opp «Kong Lear» med meg som Edgar. Jeg tok det svært alvorlig. Teksten har sittet i meg siden. *17.02.2014.*

<http://www.dagsavisen.no/kultur/kongen-av-shakespeare>

Skuespiller Kyrre Haugen Sydness er vokst opp i Bergen, flyttet til Moss og begynte på Steinerskolen på åttitallet. Her ble han bitt av teaterbasillen, og kom inn på Teaterhøgskolen i Oslo som 22-åring. Filmdebuten var i Stavanger-suksessen «Mongoland» i 2000, sammen med sin daværende kjæreste Pia Tjelta. *Dagbladet* 20.2.2014.

Victoria Schultz er Drammens Tidendes nye administrerende direktør. Hun kan skrive navnet sitt med kroppen. I dag er hun 43 år og forvalter 400 millioner kroner. Hvem skulle trodd det om Steinerskole-barnet? Økonom fra University of Edinburgh, jobbet for Goldman Sachs i London, Orkla Media og Berlingske Tidende i København. – Jeg og mine to søstre gikk på Steinerskolen, både da vi bodde i Tønsberg og senere i Oslo. Steinerskolen var fantastisk. Det var der jeg lærte å skrive navnet mitt med kroppen, gjennom eurytmi, dansekunst, sier hun, og ler. – Årsaken til at mine foreldre valgte Steinerskolen var at faren min var sterkt ordblind og de fryktet at vi hadde det samme. Tanken var at vi ville bli bedre ivaretatt der dersom det var tilfelle. *Drammens Tidende* 20.09.2014.

Sigrid Husjord (35) fra Trondheim gjør suksess i NRKs «Kampen for tilværelsen». På Steinerskolen i Trondheim fikk hun dyrket sine kunstneriske interesser. Fascinasjonen for teater vokste gjennom ungdomsskolen og videregående. 19.09.2014
<http://www.adressa.no/pluss/kultur/article10143729.ece>

Tobias Santelmann – tidligere steinerskoleelev. Han er en av landets mest hotte skuespillere i Hollywood-filmen «Hercules». Som ung gikk han på Steiner-skolen på Hovseter og drømte om å bli fotballproff. Første gang han prøvde seg var en audition til skole-revyen. Men fikk ikke være med. Ikke før i 3. gym, som hovedrolleinnhaver i skuespillet Spellemann På Taket. – Da hadde de spurt tre før meg, men ingen ville. <http://www.fvn.no/kultur/--Hadde-ikke-de-andre-takket-nei-til-den-rollen-sa-hadde-jeg-kanskje-aldri-begynt-2649211.html>

3.10.2014: **Skuespiller Pia Tjelta gjestet Skavland fredag og fortalte kort om sin oppvekst med Steinerskole og da hun dro til Järna**, antroposofenes Mekka i Sverige. I Skavlan-studio er hun sammen med tidligere utenriksminister Carl Bildt, og han blir spurt om han har vært i Järna? men han har bare kjørt forbi mange ganger. <http://tv.nrk.no/serie/skavlan/KMTE50000314/03-10-2014>

Neuer NATO-Generalsekretär hat Waldorfhintergrund. – Mit dem früheren norwegischen Ministerpräsidenten Jens Stoltenberg steht jetzt ein Politiker an der Spitze der NATO, der seine Schulzeit überwiegend an einer Waldorfschule verbracht hat. Der 1959 geborene Sozialdemokrat besuchte von 1966 bis 1975 die Unter- und Mittelstufe der Rudolf-Steiner-Schule in Oslo. Stoltenberg, der auch schon in einem Nachrichtenfeature über ihn im norwegischen Fernsehen NRK Eurythmielaute vorgeführt hat, wird sein Amt am 1. Oktober antreten. *NNA* 24.04.2014
http://www.nna-news.org/index.php?id=9&L=1&tx_ttnews%5Byear%5D=2014&tx_ttnews%5Bmonth%5D=04&tx_ttnews%5Bday%5D=24&tx_ttnews%5Btt_news%5D=1633&clHash=96e2bd6d3477149bf146aa48693b2623
Ein sanfter Kopfmensch im Militärbündnis. Jens Stoltenberg (55) wird in westlichen Demokratien nur wenige Familien geben, in denen Vater und Sohn gleichzeitig einer Regierung angehörten. Als Kind wuchs er in Belgrad und San Francisco auf, ging dann in Oslo in eine Rudolf-Steiner-Schule. *Der Standard* 30.3.2014. <http://derstandard.at/1395363661959/Ein-sanfter-Kopfmensch-im-Militaerbuendnis>

GOOGLER SEG TIL DIGITAL DEMENS

Ingen pc, men øyekontakt. På Steinerskolen i Stavanger er det ingen pc-er på pulten mens læreren underviser. Det synes elevene er en fin avkobling i en ellers digital hverdag. Pc blir aldri brukt av elevene mens læreren underviser, og skolen har heller ikke trådløst nettverk. 15.02.2014.

Googler seg til digital demens. Barnas hukommelse ødelegges av ipad, pc og smarttelefon, mener den tyske nevrobiologen Manfred Spitzer. Uten pc: Hver morgen samles fjerdeklassingen på Steinerskolen i Trondheim ringen. De bruker kroppen: Eg rodde meg ut... og leser høyt fra The Paperback Princess under lærerens ledelse. I motsetning til den vanlige skolen har ikke Steinerskolens læreplan noe krav om digital kompetanse før tidligst i 5. klasse. – Det er ikke nødvendigvis noe galt med data, understreker rektor Geir Øyen ved Steinerskolen i Trondheim. Han mener skolen kan gi de moderne barna et alternativ til den digitale verden. 15.02.2014.

Her har elevene minst mulig data. Steinerskolen har i størst mulig grad valgt bort det digitale. – Vi ønsker så lite skjermtid som mulig for våre elever, sier Steinerskoleforbundet. *NRK* 20.5.2014.
<http://www.nrk.no/fordypning/-for-mye-data-i-skolen-1.11653761>

Steve Jobs lanserte Apples nettbrett Ipad i 2010, året før han døde. I et intervju med New York Times fortalte han at barna aldri fikk bruke slikt hjemme. New York Times-journalist Nick Bilton skrev sist uke om hvordan han i 2010 spurte firebarnsfar Steve Jobs, Apple-grunnleggeren som døde året etter, om hvordan barna hans likte å leke med Ipaden: - Barna har ikke brukt Ipad. Vi begrenser hvor mye de får bruke teknologi hjemme, fortalte Jobs. Mange IT-topper i selskaper som Google, Apple, eBay, Yahoo og Hewlett-Packard i teknologihovedstaden Silicon Valley sender dessuten barna til Waldorf School of the Peninsula, en skole som baserer undervisningen på Rudolf Steiners pedagogikk. Her er det tavleundervisning og skjermforbud. Elevene lærer brøkkregning ved å skjære opp kaker, og strikker sokker for å lære problemløsning. Foreldrene bekymrer seg lite for den digitale kompetansen. - Det er like enkelt som å ta tannkrem på tannbørsten. *Aftenposten 21.09.2014.*

<http://www.aftenposten.no/kultur/Steve-Jobs-lot-ikke-barna-sine-bruke-Ipad-7714427.html>

Se den tidligere artikkelen om Waldorf School of the Peninsula, i New York Times fra 23.10.2011:

www.nytimes.com/2011/10/23/technology/at-waldorf-school-in-silicon-valley-technology-can-wait.html?pagewanted=all&_r=1&

Mens den offentlige skolen tar i bruk IKT fra første skoledag, skjer ikke det på Steinerskolen før 5. klasse. Skolesjefene i Asker og Bærum jobber med nye it-strategier. Digital kompetanse er en av fem grunnferdigheter skolene er pålagt å lære bort. På Steinerskolen har 4. klasse engelskundervisning. De er ute i det fine været, tar hverandre i hendene og synger «I feel like a morning sun», mens de danser. – For de yngste er ting som sanseopplevelser mye viktigere enn datateknologi. Vibeke Eng sier at de kun unntaksvis tar i bruk digitale hjelpemidler i småklassene, blant annet for elever med spesielle behov. – Høyere opp i klassene har vi IKT-undervisning i tråd med vår læreplan. *8.09.2014.*

<http://www.budstikka.no/nyheter/urovekkende-forskjeller-i-digital-opplering-pa-skolene-1.8568664>

Bløffen om barns digitale kompetanse. Det er et større problem at barn bruker for mye tid foran skjermer, enn at noen får ikke er vant med dem, skriver Simen Tveitereid medredaktør i nettmagasinet Harvest. <http://www.aftenposten.no/meninger/debatt/Bløffen-om-barns-digitale-kompetanse-7710234.html>

"Fingerlek i barnehagen", skriver Frode Barkved i Klassekampen om barns lesevaner. Digitale medier er kommet for å bli. Spørsmålet er ikke om man skal benytte dem, men om den oppvoksende generasjon kan bli i stand til også virkelig å benytte dem i stedet for å konsumere dem. *14.10.2014.*

http://www.rshoyskolen.no/storage/aktuelt/Ideer14oktober_Barkved.pdf

På Steinerskolen i Bergen bruker de bevisst lite data i undervisningen. – Da begynner vi, sier musikk-lærer Magne Skrede og setter seg ved pianoet. Elevene i 9. klasse stiller seg opp og begynner å synge en sang fra forestillingen «Den røde pimpernell». Skrede har vært lærer ved Steinerskolen i 40 år og forteller at de er svært bevisst på ikke å bruke mye data i undervisningen. – Vi begynner med data først i 8. klasse, noe som er senere enn andre skoler. Sammen med kollega og forfatter Christian Egge og Høyskolen i Bergen har de invitert den tyske hjerneforskeren Manfred Spitzer til byen 7.11. for å lære mer om hva de digitale mediene gjør med barn og unge. I boken «Digitale Demenz», hevder Spitzer bl a at digital teknologi gjør oss dummere, og at digitalisering av skolen kan være skadelig for barn. *16.10.2014.*

Seminar om Digital demens i Bergen 7. november kl 13-18. "IKT i barnehage, skole og høyere utdanning på ville veier?" Arrangør: Høyskolen i Bergen og Rudolf Steinerskolen i samarbeid.

<http://digitaldemens.com/program/>

IKT, keiserens nye klær? Spør Bernard Daub, rektor ved Oslo by steinerskole, i Dagens Næringsliv. Camilla AC Tepfers svar den 20. november på min kronikk (den 18. november) viser en overraskende tolkning av min argumentasjon. Det er ingen tvil om at digital mestring er uunnværlig i dagens og morgendagens samfunn. Utfordringene er ulike i barneskolen, på mellomtrinnet, på ungdomsskolen og i videregående opplæring, men det som gjerne går igjen er at datamaskiner stjeler tid og konkurrerer om lærerens og læringsaktivitetenes oppmerksomhet. Hvem har regien, læreren, elevene eller digitale medier? Rapporter fra klasserommet forteller oss at situasjonen per i dag er uløst. Pedagogene erfarer til stadighet uheldige virkninger. Like uløst er den psykologiske virkningen av teknologien for barn og ungdommers mentale utvikling og helse. *26.11.2014.*

- Skoletiden må ikke bli helt datadominert, da svekkes både selve læringen og kontakten mellom lærer og elev, sier Bernard Daub, daglig leder ved Oslo By Steinerskole.

<http://www.osloby.no/Steinerkole-leder-Jeg-kjedet-meg-enormt-pa-videregaende-skole-7806752.html>

På Steinerskolen i Gjøvik skal ikke mobiltelefonen brukes i skolehverdagen. – Mobiltelefonen er en tidstyv, som virker sløvende og pasifiserende. Den gjør oss usosiale. Derfor ønsker vi at den skal ligge i sekken gjennom hele skoledagen, også i friminuttene. Vi har ikke innført innsamling, fordi det er viktig at barna selv tar ansvar. *22.09.2014.* <http://www.oa.no/nyheter/article7597356.ece>

SKOLER

Momo Waldorfskole har åpnet sitt videregående trinn. 4 trivelig elever samarbeidet om å klippe over jernet som markerte inngangen til en ny periode for skolen vår. Nå må vi prøve å skape en pedagogikk som om 100 år vil stå i historiebøkene som "Den pedagogiske Momo-impulsen". Vi vil arbeide forskningsbasert og tradisjonsbasert. Alt det gode i Waldorfpedagogikken skal tas med. Vi kaller oss håndverkspedagoger. Fra hånd til hjerte til hode, er vår metode!

<https://www.facebook.com/MomoWaldorfskole> 21.08.2014.

Oda Cornelia Knudsen jobber med flere andre foreldre for å starte steinerskole i Kongsberg. Steinerskolen kan tidligst stå klar i 2017. Knudsen ble kjent med Nyhusgården Steinerbarnehage da hennes nå 3-årige datter begynte i barnehagen for ett år siden. I løpet av denne tiden har hun blitt mer og mer engasjert i barnehagen og Steinerpedagogikken. Nå er en foreldregruppe fra barnehagen i gang med planlegging og arbeid for skolen. Skoleprosessen er i startfasen, og søknader skal skrives og sendes til kommunen og lokaler må på plass. – Vi trenger 15 barn for å starte opp en skole. Gruppen har startet en blogg <http://kongsbergsteinerskole.blogspot.no> om Kongsberg Steinerskole for å informere.

<http://www.laagendalsposten.no/nyheter/steinerskole-tidligst-i-2017-1.8615254> 11.10.2014.

Steinerskolen i Fredrikstad utvider og skal sette opp et nytt bygg for 2.-4.-klassingene. Stor søking gjør at skolen trenger mer plass. I tillegg skal fritidshjemmet få plass i lokalene. Kostnadsrammen for prosjektet er 12 millioner kroner. Beløpet dekkes gjennom låneopptak. Går alt etter planen skal det stå innflyttingsklart i desember 2015. Nybygget er tegnet av Link Arkitektur. Deler av nybygget vil for øvrig stå på pæler på grunn av terrenget. Steinerskolen i Fredrikstad har eksistert på Rolvsøy siden 1991 og har 182 elever. *FB 25.11.2014*

Tente ilden for ny gymsal. Steinerskolen på Skjold i Bergen arrangerte egen OL-seremoni da skolens etterlengtede gymsal åpnet. Siden skolen åpnet i 1999 har de leid gymlokaler. Den nye hallen skal også brukes som kulturhall. Det har vært lagt mye vekt på akustikk. Kostnadene er på 16 millioner, og har blitt til under prosjektledelse av en forelder ved Steinerskolen. Nå håper skolen å kunne leie ut bygget til organisasjoner og idrettslag i bydelen. Men for å få lov til det, trenger de en tillatelse fra Udir siden skolen ikke skal ha inntjening på næringsvirksomhet, så de er avhengige av en dispensasjon. *FP 25.02.2014.* <http://www.fanaposten.no/incoming/Tente-ilden-for-ny-gymsal-143546.html>

Det nye ungdomsskolebygget på Steinerskolen i Askim har gitt plass til flere elever, og ingen klasser er fullsatt for høsten 2014. Skolen er nå godkjent for 170 elever. Daglig leder, Kjersti Haugerud, forteller at de per i dag har cirka 110 elever. Det er en økning på ti prosent fra året før. *Smaalenenes Avis 28.02.2014.*

Ingen ny steinerskole i Oslo høsten 2014. I februar fikk arbeidsgruppen tilgang på et hus ved St. Hanshaugparken som kunne huse skolen i oppstarten. Tiden var knapp og byråkratimøllen stor. Dessverre stilte ikke bydelsutvalget seg bak planene, og da ville heller ikke de andre instansene godkjenne prosjektet. Styret har besluttet å bytte navn til St.Hallvard steinerskole. <https://www.facebook.com/pages/Initiativ-for-Steinerskole-i-Oslo-sentrum/374595046771>

Steinerskolen går til søksmål. Kunnskapsdepartementet krever nærmere 1,3 millioner kroner tilbakebetalt fra Steinerskolen i Trondheim. Nå svarer skolen med søksmål. Pengene vi har mottatt i statsstøtte, har gått til rehabilitering og drift av skolen. Nå står vi i fare for å miste penger som vi skulle brukt på elevene. Dette ønsker vi å prøve for retten, sier Ivar Sørøy, styreleder for Steinerskolen i Trondheim. Det er rehabiliteringen av Skansen restaurant, et av byens mest populære utesteder i flere tiår fra 1960-tallet, som har ført Steinerskolen inn i en økonomikrangel med departementet.

Adresseavisa 19.03.2014.

En katastrofe for Steinerskolen. Myndighetenes krav om at Steinerskolen i Trondheim må tilbakebetale 1,3 millioner kroner av et statstilskudd vekker sterke reaksjoner. Nå skal saken opp i retten. – Dette er en enorm sum for en skole som i stor grad drives på idealismen til ansatte, tillitsvalgte og foreldre, sier Brox. Han mener styret ved skolen har gjort en formell regnskapsfeil, og at de blir unødvendig hardt straffet for det. – Her er det brukt et regelverk som er myntet på å hindre skolekonserner i å lure staten for penger. Men Steinerskolen har kun hatt som intensjon å bruke

pengene på tilbudet til sine elever. 23.10.2014. <http://www.nrk.no/trondelag/-en-katastrofe-for-steinerskolen-1.12001981>
I 2012 startet Steinerskolen i Trondheim rehabiliteringen av gamle Skansen restaurant. Nå må skolen tilbakebetale nærmere 1,3 millioner kroner i statsstøtte. Skolen er også idømt saksomkostninger på rundt 62.000 kroner. Det er klart etter at saken nylig ble behandlet i Sør-Trøndelag tingrett. Ifølge privatskoleloven skal statstilskuddet komme elevene til gode i det skoleåret pengene gis. 10 prosent av tilskuddet kan imidlertid overføres til driften neste år, og inntil 15 prosent kan settes av til investeringer. I slike tilfeller skal det opprettes et investeringsfond. På grunn av en del uforutsette forhold ble arbeidet forsinket. Derfor ble overskuddet overført fra 2011 til 2012. Lokalene ble tatt i bruk for Steinerskolens videregående elever for ett år siden. 13.11.2014.
<http://www.adressa.no/nyheter/trondheim/article10342777.ece>

Privatskolekrangel om «urettferdig» statsstøtte. – Hvis det er andakten som gjør at Kongshaug får 3,4 millioner mer, tar vi det inn, vi også, sier rektor Bernard Daub Oslo by steinerskole. Alt er identisk, det som er forskjellen er at de er en kristen skole og har én times andakt. Begge skolene har 90 musikkelever. Da Stortinget vedtok å bevilge ekstra penger til Kongshaug i 2001, var dette den eneste private musikklinjen i landet. Steinerskolen i Oslo opprettet med en lik linje i 2005. I 2012 stevnet skolen Kunnskapsdepartementet for forskjellsbehandling. Steinerskolen i tapte i tingretten, fordi Kongshaug er en internatskole og dermed ikke lik steinerskolen. Steinerskolen anket dommen til lagmannsretten, som for kort tid tilbake konkluderte med at skolens musikklinjer er like «i den forstand at begrunnelsen for å gi Kongshaug tilleggsbevilgning er treffende også for Steinerskolen.» Samtidig skriver lagmannsretten at Stortinget har rett til å gjøre bevisste prioriteringer, også der det innebærer en forskjellsbehandling. 14.06.2014.

<http://www.dn.no/talent/2014/06/14/Utdannelse/-hvis-det-er-andakten-som-gjr-at-de-fr-34-millioner-mer-tar-vi-det-inn-vi-ogs>

Nei til forskjellsbehandling av Oslo by steinerskole! Skrive under på Opprop.net.

<http://www.opprop.net/nei-til-forskjellsbehandling-av-oslo-by-steinerskole>

Ifølge norsk lov, Grunnlovens §98, skal likt behandles likt. Les hele redgjørelsen her:

<http://www.oslo-bysteinerskole.no/wp-content/uploads/2014/05/UNDERSKRIFTSKAMPANJE.pdf>

I februar 2015 ble saken behandlet i Høyesterett som forkastet steinerskolens anke over lagmannsrettens dom. Høyesterett fant at bevilgningsvedtakene ikke kunne kjennes ugyldige som følge av at departementet hadde misforstått sin kompetanse og/eller Stortingets signaler ved budsjettbehandlingen. Høyesterett fant videre at FNs konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter bare verner enkeltindivider, og at diskrimineringsvernet i konvensjonen derfor ikke kunne påberopes av Oslo By Steinerskole. Fordi årsakssammenheng ikke var sannsynliggjort, fikk skolen ikke medhold i kravet om erstatning på grunn av påstått mangelfull tilretteleggelse for Stortingets budsjettvedtak.

<http://www.domstol.no/no/Enkelt-domstol/-Norges-Hoyesterett/Avgjorelser/Siste-avgjorelser/Forskjellsbehandling-ved-tildeling-av-offentlig-stotte-til-privatskoler/>

Fem lovbrudd ved Steinerskolen i Ås. Etter en tilsynsrapport utarbeidet av Utdanningsdirektoratet i fjor, må Steinerskolen i Ås rette opp i flere forhold. Skolen ble kontrollert på bl a utarbeidelse av tilstandsrapport, søknads- og inntakskriterier og kompetansekrav hos de ansatte. – Vi har rettet opp i fire av fem ting. Endringene i søknadsskjemaet og hvordan man klager er allerede utført, det samme er uklarhetene i inntaksreglementet. Det med tilstandsrapport er relativt nytt i privatskolesammenheng, og vi er ikke den eneste skolen som ikke har innført dette ennå, sier lærer og pressekontakt Sissel Marion Haugen som forteller at dette punktet er under arbeid. NRK 31.01.2014.

<http://www.nrk.no/ostlandssendingen/steinerskolen-far-refs-1.11499828>

MOBBING

Marian Meyer Jørgensen fikk ikke den hjelpa sønnen trengte etter en voldsepisode på skolen.

En taxisjåfør ble redningen. – I tida etterpå, de første to månedene, var jeg redd for å gå på skolen. Så da satt jeg hjemme i en stol og så ut av vinduet. Etter måneder og mye om og men, flyttet han til Steinerskolen i Tromsø. I baksetet på drosja satt det en stille, nervøs 10-åring. Det kunne sjåfør Bjarne Ivar Myhrvold se i speilet. Men etter hvert som de ble kjent med hverandre, fikk Mathias sitte foran. Det var på disse turene fra Sjøtun til Tromsø at Mathias følte seg såpass trygg at han turte å prate om alt og ingenting. 1.9.2014. <http://www.nrk.no/nordnytt/kun-drosjesjaforen-hjalp-mobbeoffer-1.11899363>

Etter tre år får mobbeofferet Mathias (13) endelig hjelp fra kommunen, som skal etterbetale skolepengene for femte og sjette klasse, samt betale for Steinerskolen de neste årene. – Hvorfor Tromsø kommune måtte bruke så lang tid på å tilby oss hjelp er ubegripelig, sier Mariann Meyer Jørgensen, mammaen til Mathias. 6.10.2014. <http://www.nrk.no/nordnytt/mobbeoffer-far-hjelp-etter-tre-ar-1.11965635>

Måtte flytte barna til Steinerskolen grunnet mobbing. Thor Erik Klever (40) mener Hovin skole helst ville se en annen vei mens barna hans ble mobbet. Inntil februar i år gikk Klevers to 11 år gamle tvillingdøtre på Hovin skole i Spydeberg. – Vi merket at de mistriivdes. I februar i år tok de barna ut av skolen og flyttet dem over til Steinerskolen i Askim. Tre andre elever fra samme klasse ble også flyttet til Steinerskolen. – Dette ble redningen for oss. Jentene ble friske over natta. De har ikke vondt i magen lenger, og har begynt å lære igjen. *Smaalenenes Avis 14.11.2014.*

<http://www.smaalenene.no/nyheter/article7692400.ece>

Har stor pågang av nye elever. Ikke bare mobbing fører til at enkelte foreldre velger å flytte barn til Steinerskolen i Askim. Dagens mange tester bidrar i samme retning. – Foreldre opplever at barn går i oppløsning og ikke år sove om natta. Også vi er underlagt nasjonale prøver, men i den offentlige skolen er det i tillegg snakk om ukentlige tester, sier Lise Gundersen, daglig leder ved Steinerskolen. Hun fastslår at det ikke er ofte Steinerskolen får inn elever på grunn av mobbing. – Men det hender. Og legger til at Steinerskolen heller ikke er fri for mobbing eller erting. *18.11.2014.*

- Håper ingen andre må oppleve det samme. Ensomhet, vold og daglig hets og erting. Skolegangen i Skiptvet ble et helvete. Ole August kunne ikke gå på Kirkelund lenger. Etter å ha vært hjemme i en og en halv måned begynte han i 6. klasse på Steinerskolen i mars. Der har han fått et helt annet liv. - Vi kjenner ikke igjen sønnen vår. Katharina Perkiø (12) og Anne Rose Brasetvik (12) har begge opplevd vedvarende mobbing på skolen i Skiptvet, og har begge flyttet over til Steinerskolen. *24.11.2014.*

<http://www.smaalenene.no/nyheter/article7707141.ece>

SILER IKKE ELEVER

– **Vi siler ikke elever. Steinerskolen i Oslo har spurt søkerne om de har vært i kontakt med spesialpedagog eller psykolog,** selv om de ikke har lov til det. Nå endrer rektor Ivar Smit praksisen. Frykter spesialskole-stempel. Ninon Onarheim, mediesekretær i Steinerskoleforbundet, forteller at det er frustrasjon blant steinerskolene over at de får inn mange elever med spesielle behov. – Det er et stort problem, særlig for steinerskolene utenfor byen, at de får veldig mange barn med spesielle behov, uten at de får ekstra midler fra kommunen. Til slutt begynner skolen å bli ansett som en spesialskole. Steinerskoleforbundet har flere ganger bedt Utdanningsdirektoratet om å sette et tak for hvor mange elever med spesielle behov det kan være i en klasse. *Klassekampen 25.3.2014.*

Anne-Mette Stabel: Det påstås i lederen «Dyr privat pedagogikk» i Dagbladet 25. mars

<https://www.dagbladet.no/2014/03/25/kultur/meninger/leder/dbmener/privatskoler/32476541>

at steinerskolen prøver å begrense antall spesialpedagogiske elever og at det overlates til det offentlige å ordne opp. Det er feil. En undersøkelse viser at nettopp steinerskolene i Norge tar inn flere elever som har behov for spesialundervisning enn den offentlige skolen. I steinerskolen får 11.5 prosent av elevene spesialundervisning, mens tallet for Skole-Norge er 8.3 prosent. Ikke sjelden oppfordrer PPT elever med spesielle behov og deres foreldre til å søke steinerskolen når den offentlige skolens tilbud ikke oppleves som tilfredsstillende.

Steinerskolene er pålagt å gi plass til disse elevene, men får begrenset med midler for å ivareta dem. Tidligere fulgte ekstra midler til spesialundervisning eleven. I dag er ordningen slik at kommunene får en fast sum som fordeles til skolene etter skjønn. Situasjonen er derfor helt motsatt av det Dagbladet påstår. Det offentlige overlater utfordringen til steinerskolene, som dermed får en presset økonomi.

Dagbladet 28.3.2014.

STEINERBARNEHAGE

Første steg 4-2014, Utdanningsforbundets tidsskrift for førskolelærere: Steiners syvårsperioder.

Den østerrikske filosofen og pedagogen Rudolf Steiner (1861–1925) utviklet antroposofien – visdommen om mennesket – en åndelig filosofisk retning med et menneskesyn som får praktiske følger på mange områder som medisin, jordbruk, arkitektur og pedagogikk. Steiner deler opp menneskets utviklingsfaser i syvårsperioder. I den første perioden, der barnehagebarna er, griper barnet læringen gjennom handlinger og etterligning. I den andre perioden griper barnet læringen gjennom følelsene sine, og i den tredje griper det tyngdepunktet av læringen gjennom intellektet. I barnehagen utvikles basiskompetanse som danner grunnlaget for hvordan mennesket er i stand til å motta intellektuell læring senere i livet. <https://www.utdanningsforbundet.no/Fagtidsskrift/Forste-steg/Arkiv/201112>

Sju trinn til frihet. Det er steinerpedagogikkens ånd som møter deg først i døra. Morgenfriske barn er i ferd med å fylle barnehagen, og det hersker en ro over det brune huset på Hinna utenfor Stavanger som er en av 46 steinerbarnehager i Norge. <http://www.barnehage.no/no/Reportasjer/2014/Mars/Sju-trinn-til-frihet>

Barnehagevurdering i Dagbladet. Steinerbarnehager: Basert på den østerrikske filosofen Rudolf Steiners (1861-1925) teorier. Steinerpedagogikken, som er internasjonalt utbredt, bygger på Rudolf Steiners antroposofi, og legger særlig vekt på humanistiske dannelsesidealer. Frihet i lek: i barnehagene finnes det for eksempel ikke dukker med ansikter, fordi barnet heller skal kunne forestille seg hvordan dukken ser ut ved hjelp av fantasi og tenkning. Rytme, etterligning og sansning. Mye rim og sangleker. Barna får være med på de voksnes sysler, som rengjøring, snekring, matlaging, baking o.l. Hver ukedag har sine gjøremål, hver årstid bærer sitt preg og enhver fest skaper sin stemning. Gjennom sangleker, vers og regler opplever barnet språkets rytme og harmonien i bevegelsen. Maten er økologisk og vegetarisk, blant annet for å lære barna å være gode mot naturen og dyrelivet. 17.03.2014.

Syngende bollebakere på Nøtterøy. – Fastelavn er bare en av ti årstidsfester vi feirer i barnehagen. Den neste er påske, og så er det pinsen. Festene er en viktig del av barnehagens liv. <http://www.tb.no/nyheter/tid-for-boller-1.8313727>

Ljabru gård er i dag en skjult oase for barnehagebarn. Steinerpedagog Mette Haug håper gården etterhvert også kan åpnes opp for nærmiljøet. Hun drømmer om kafé og nytt liv på låven. Hvis Steinerbarnehagen får drømmene sine oppfylt, kan det bli både låvedans, kafé og flere barn på gamle Ljabru gård. Det hvite huset i Ljabruveien 90 er fredet, de andre bygningene er verneverdige. Skiltet på veggen forteller litt av historien til Ljabru gård. På innsiden av porten finner du et steinlagt tun med et flott tuntre, koselige bygninger og frodige uteområder med god boltreplass. To esler, tre marsvin og en hønsflokk er det også på den syv mål store og historiske eiendommen. I dag holder fem barnehageavdelinger til på gården, som en gang i tiden var en skysstasjon for reisende. 24.08.2014. <http://www.dittoslo.no/nordstrands-blad/nyheter-nordstrands-blad/drommer-om-kafe-og-nytt-liv-pa-laven-1.8554784>

Anker barnehagesak til høyesterett. Nesodden kommune har i flere år urettmessig holdt tilbake tilskudd som Aurora Steinerbarnehage, Stiftelsen Solsikken barnehage, Startgropa barnehage, Knerten familiebarnehage har hatt krav på. Det har kommunen gjort fordi barnehagene ikke har hatt åpent 48 uker i året — og tilskuddet er avkortet for både 2008 og 2009. Etter en rekke klagesaker, tapte kommunen saken mot barnehagene i Follo tingrett. Kommunen anket sammen med KS saken til lagmannsretten, som forkastet anken og dømte kommunen til å betale barnehagene 2,6 millioner kroner inkludert renter og saksomkostninger. Nå anker Nesodden kommune dommen fra Borgarting lagmannsrett. 22.10.2014. <http://www.barnehage.no/no/Nyheter/2014/Oktober/Anker-barnehagesak-til-hoyesterett>

Knusende dom over Nesodden kommune. Norges høyesterett har avvist Nesodden kommunes anke over dommen i Borgarting lagmannsrett, og de private barnehagene har vunnet en historisk kamp. Høyesterett dømte også kommunen til å betale saksomkostninger på 48 000 kr til de private barnehagene innen to uker i tillegg til beløpet på 2,6 millioner. 17.12.2014. <http://www.barnehage.no/no/Nyheter/2014/Desember/Knusende-dom-over-Nesodden-kommune/>

EURYTMÍ

Ungdomsforestillingen "ABEL STÅ OPP" <http://anneweidner.jimdo.com/prosjekt>. Forestillingen er en reise i livet og diktningen til Tysklands kjente og mest leste poet i nyere tid; Hilde Domin. Den viser hvordan det går med et menneske som mister sitt hjemland, familie, venner og ikke minst sine rettigheter, men tross alt beholder livsmotet og en enestående optimisme. Gjennom skuespill, poesi, eurytmi og musikk presenteres en engasjerende og spennende livshistorie. 12.-13. april, Scenehuset i Oslo. Ansvarlig Anne Weidner. <http://www.danseinfo.no/forestillinger?eventid=4114>

Filmportrait: Carina Schmid, 1999 bis 2011 künstlerische Leiterin der Goetheanum Eurythmie-Bühne. Der Film <http://sorge-studios.eu/carina.htm> orientiert sich an den oben genann-ten Gesprächssituationen, und zeigt Ausschnitte von Proben und Aufführungen von Herbst 2010 bis Ostern

2011. In diesem Zusammenhang steht das Apokalypse-Programm, mit dem Carina Schmid die Aufgabe darstellt, zum eigenen Ich zu stehen, auch wenn Dämonen den "Freiheitsmoment" kappen wollen. DVD: Carina Schmid. Filmporträt von Marcel Sorge und Benedikta Schradi, 1 Stunde 53 Minuten, 24 €. <http://www.anthromedia.net/de/artikel-dateiansicht/article/dvd-hommage-auf-carina-schmid>

Se trailer fra filmen her: http://www.youtube.com/watch?v=XY_Z09hLbdg

SOSIALPEDAGOGIKK

MED RETT TIL Å LEVE OG UTFOLDE SITT LIV

Marte Wexelsen Goksøyr tildelt ble tildelt Livsvernprisen 2012 av organisasjonen

Menneskeverd (www.menneskeverd.no) og første nyttårsdag var det et oppslag i Aftenposten

Viten: *Med rett til å føle?* Hvor det henvises til Marte Wexelsen Goksøyr som en av dem som har brukt sine personlige erfaringer og sitt eget liv i debatten om tidlig ultralyd. Om hvordan vitenskapens «sannheter» blir stadig oftere utfordret av personlige erfaringer. *Aftenposten 1.01 2014.*

<http://www.aftenposten.no/viten/Med-rett-til-a-fole-7413885.html#.UsQElyhqlpg>

Snart kan mennesker som Øystein (20) være historie. Nå bor han på Grobunn, et helhetlig døgntilbud for utviklingshemmede i videregående alder. Stadig færre velger å sette barn med Downs syndrom til verden. Rigmor Skålholt blir også intervjuet, og hun uttrykker at mennesker med Downs syndrom er samfunnets gull, og trekker særlig frem deres humor og empati som unike personlighetstrekk. – Som sosionom med 40 års erfaring med arbeid innen utviklingshemning, sier hun utviklingen nå skjer på en bevisst stillferdig måte. Og at man må snu dette økonomiresonnementet opp ned, og se på dem som er annerledes som uerstattelige verdier. – De har en sosial kapital som er i ferd med å gå tapt. I dagens Norge får alle kvinner over 38 en såkalt «kubtest», en ultralydundersøkelse som suppleres med en blodprøvetest av mor. Her kan man for eksempel oppdage en økt (fortykket) nakkefold, en vanlig indikasjon på at fosteret kan ha syndromet. *NRK 7.12.2014.*

http://www.nrk.no/ho/-a-ha-downs-syndrom-gjor-meg-spesiell_-1.12010334

Utviklings-hemmede Daniel Heggebrenna, på Grobunn, som finner stor glede i en real vaskeøkt.

Han håper å få brukt vaskeevnene sine ute i arbeidslivet og vil gjerne jobbe i hjemmetjenesten. Daniel Heggebrenna har Downs syndrom, og de utviklingshemmede blir grovt diskriminert på arbeidsmarkedet. Jan Tøssebro ved NTNU har forsket på utviklingshemmede siden 1990-tallet, og han sier at de aller, aller fleste blir stemplet bort fra arbeidslivet før de fyller 20, over 80 prosent får uføretrygd. Gruppeleder for lærlingene på Grobunn, Kjersti Pettersvold, mener det burde være en selvfølge at Daniel med sin store arbeidskapasitet skal få en jobb. Vi har hatt mange vaskehjelpere leid inn på Grobunn, men alle her er enige om at Daniel gjør stedet atskillig renere enn mange av de «profesjonelle»! *NRK 17.12.2014.*

<http://www.nrk.no/ho/blir-diskriminert-fra-arbeidslivet-1.12102365>

TAMINO BORETTSLAG PÅ AMMERUD

Foreldre til multihandikappede tvinges til å ta opp millionlån. Borgerlig styrte Oslo kommune tar offentlig-privat samarbeid til helt nye områder, står det i Aftenposten 24.05.2014. Tamino-prosjektet på Ammerud Gård i Oslo er det første boligprosjektet for psykisk utviklingshemmede med heldøgns pleie- og omsorgsbehov der foreldrene må sette seg i gjeld (en halv million kr pr. barn) for å få oppført boligene. Kommunen vil ikke ta regningen, selv om Tamino har fått mindre støtte enn andre prosjekter. Stian Berger Røsland (H) mener foreldrene har seg selv å takke – fordi de har bygd for stort og for kostbart. Nå viser byrådets egne dokumenter at Tamino i stedet har fått ekstra lite støtte, sammenlignet med andre prosjekter. De har fått nest minst i Husbanklån og tilskudd av prosjekter i 2010–2013. <http://www.osloby.no/nyheter/--Byradet-har-lurt-psykisk-utviklingshemmede-7577264.html>

Endelig på plass etter fem år. Ti ungdommer med nedsatt funksjonsevne har nå flyttet inn i nybygget på Nordre Ammerud gård. En prosjektgruppe på Ljabruskolen (<http://ljabruskolen.no>) opprinnelig Helsepedagogisk Rudolf Steinerskole, begynte å jobbe med å finne et sted for ungdommen der de kunne bo sammen. Berit Ovesen er en av foreldrene og initiativtakerne i Tamino AS. Vi har jobbet med prosjektet siden 2009. Vi måtte først finne riktig modell, og så en tomt. Tomtepriser i Oslo er høye, og vi undersøkte 50 eiendommer før vi kom over Nordre Ammerud gård. Den kjøpte vi i

desember 2011. Det er ungdommene selv som eier gården. 25.8.2014 *Groruddalen avis*.
http://groruddalen.no/index.php?NyhetID=13381&page=vis_nyhet

RETTE TIL ET DAGAKTIVITETSTILBUD OG STIFTELSEN GRANLY

Stiftelsen Granly på Kapp har i høst hatt harde forhandlinger med Østre Toten Kommune for fortsatt å kunne tilby verdifulle dagaktiviteter. Saken er ennå ikke ferdigbehandlet. Daglig leder Maria Bjune redegjør i Pengevirke 4-2015 for bakgrunnen. Granly Stiftelse ble stiftet i 1938 og er Norges eldste antroposofiske hjem for mennesker med utviklingshemming. Den ble etablert i en tid da det blåste kalde politiske og vitenskapelige vinder over Europa. Det startet med 5 barn i det private hjemmet til Solveig Nagell på Toten. I dag leier 26 voksne mennesker sin bolig av Granly. Deres hjemkommuner kjøper tjenester av Granly Stiftelse etter å ha gitt den enkelte enkeltvedtak om rett til hjelp etter Helse- og omsorgstjenesteloven.

<https://www.cultura.no/Documents/Pengevirke/Pengevirke2014/Pengevirke%202014-4%20NO%20web.pdf>

Retten til et dagaktivitetstilbud. Arbeid og aktivitet er grunnleggende for virksomheter som bygger på et antroposofisk verdisyn. Maria Bjune fra Granly Stiftelse fortalte under Sosialterapeutisk Forbunds Fagdager 2014 på Sundvolden 9. mai om vertskommunen Østre Toten som har svak økonomi og ønsker å redusere godtgjøringen som Granly mottar per bruker. Et avtaleverk regulerer godtgjøring for de tjenester kommunen kjøper av Granly. Linda Hauge, Seniorrådgiver fra Hovedorganisasjonen Virke, var også til stede på Sundvolden. Les om avtalen Granly har med Østre Toten kommunen her;

<http://sosialterapi.no/wp-content/uploads/Retten-til-et-dagaktivitetstilbud.pdf>

Livet kan bli snudd på hodet for 20 psykisk utviklingshemmede beboere på Kapp. Østre Toten kommune og Granly stiftelse er uenige om hva tjenestetilbudet som gis på Granly faktisk koster sammenliknet med prisen på tilsvarende tjenester i kommunens egen regi. Prisforhandlinger gjennom det siste året har, som tidligere omtalt i Oppland Arbeiderblad (OA), ikke ført fram. For to uker siden uttalte kommunalsjef Marit Lium Dahlborg i OA at avtalen består «inntil en av partene sier den opp med 12 måneders varsel». Tirsdag denne uken varslet kommunen Granlys ledelse om oppsigelse av avtalen. Østre Toten kommune disponerer gjennom avtalen mellom partene 20 av totalt 26 plasser på Granly, og utgjør i år 28 millioner kroner av stiftelsens totale inntekter på 40 millioner kroner. Det er mennesker som har bodd her nesten hele livet sitt – noen i mer enn 60 år – og som nå stilles til utsikt at de om et år fra nå ikke vil ha noe tilbud på Granly. OA 12.09.2014. <http://www.oa.no/nyheter/article7579199.ece> – Håper det ordner seg, sier kommunalsjef Marit Lium Dahlborg i Østre Toten kommune. 12.09.2014.

<http://www.oa.no/nyheter/article7579200.ece>

Kommunalsjefen må trekke seg fra pokerbordet og ordne opp i sitt eget rot i saken rundt Granly i Østre Toten, skriver Jørn Helgestad Eriksen i et leserinnlegg. Jeg er far til Tobias som er 25 år og utviklingshemmet. Vi pleier å si, «først får du et utviklingshemmet barn, så begynner kampen». Den kampen som kjempes på Granly kjenner jeg kun fra avisspaltene til Oppland Arbeiderblad.

25.09.2014. <http://www.oa.no/leserbrev/article7604710.ece>

Kommunen ønsker en ryddig avtale med Granly, skriver Aslaug Dæhlen Rådmann i Østre Toten kommune, og viser til Jørn Helgestad Eriksens leserinnlegg. 27.09.2014.

I beslutningsgrunnlaget må det komme fram hva det eventuelt vil koste kommunen ekstra å gi brukerne på Granly et tilbud ut ifra Granly stiftelses antroposofiske driftsform, skriver Aslaug Dæhlen, Rådmann i Østre Toten kommune i Oppland Arbeiderblad. 29.09.2014.

<http://www.oa.no/leserbrev/article7611365.ece>

Rigmor Skålholt, tidligere daglig leder ved Granly Stiftelse, stiller noen spørsmål og til det som i media heter «Granly-striden» i Oppland Arbeiderblad: Granly har vært en pionervirksomhet i omsorgen for mennesker med utviklingshemming i Norge. Siden starten i 1938 har stedet overlevd mange reformer og kommunalsjefer. Det har vært et motstrømsarbeid. Ved innføring av ansvarsreformen i 1991 overtok Østre Toten kommune det økonomiske ansvaret for Granly. Da jeg overtok ledelsen på Granly i 1997, kom jeg midt inn i en debatt som likner på den vi har i dag.

6.10.2014. <http://www.oa.no/leserbrev/article7624134.ece>

Kommunen har sagt opp Granly-avtalen – 20 beboere berøres. – Kommunens oppsigelse gir en helt ny situasjon. Nå trenger vi å summe oss litt, sier Maria Bjune, daglig leder ved Granly stiftelse.

Kommunen understreker i oppsigelsesbrevet at den «ønsker dialog med hensyn til en ny og revidert avtale» fra 1. oktober neste år. – Vi ser oss nødt til å si opp dagens avtale for å komme i forhandlingsposisjon for en ny avtale, skriver kommunalsjef Marit Lium Dahlborg. 15.10.2014.

<http://www.oa.no/nyheter/article7639740.ece>

Forhandling mellom Granly og kommunen. I en årrekke har det vært en «snakkis» og etter hvert blitt en «sannhet» i kommunale omsorgsmiljøer og på rådhuset, at Granly stiftelse har altfor mange ansatte, er ineffektive og driver dyrt. Dette skriver Tom Svellet, nestleder i styret ved Granly Stiftelse. Tross dette blir Granly fra kommunens side stadig trukket positivt fram når man vil vise seg for omverdenen. *Oppland Arbeiderblad 13.11.2014.*

HELGESETER FEIRET 60 ÅR

Helgeseter feirer 60-års jubileum 28. august og feirer dette med en fagdag: *Våkne til fløyte – sovne til lyre*. Allerede i 1954, lenge før de store sosialreformene ble iverksatt, hadde Helgeseter store og langsiktige visjoner om hvordan et godt liv kunne leves for mennesker med spesielle behov. 60 år med innsats, har gitt oss bred erfaring, og mye kompetanse som vi gjerne vil dele med flere. Program: Musikalsk velkomst «Våkne til fløyte Bente Edlund: «Helgeseter som kulturinstitusjon». Dag Balavoine: «Felleskap i bolig og arbeid». Ivar Mæhle «Bred diagnostikk, merkelapper...». Sofadialog mellom foredragsholderne og publikum. Musikalsk avrunding sovne til lyre».

<http://www.helgeseter.org/medarbeiderportal/156-utvikling/204-fagdag-pa-helgeseter-vakne-til-floyte-sovne-til-lyre>

Et tilbakeblikk på jubileumsuken: 27.8. var det sensommermarked i anledning 60-årsjubileet. Nydelig sommervær, og besøkende og handlende strømmet på. To korte teaterforestillinger av Boris Hauck og Nina Haga, Helgeseters blanda kor, samt ekte lirekassespill ved Christian Rieber. Overskuddet fra markedet deles med Blagoe Delo i Russland. 28.8. var det fagdag. Ca 50 personer deltok. 29.8. ble nærmere 200 gjester ønsket velkommen av sekkepispill fra balkongen, og deretter bar det rett til bords. <http://www.helgeseter.org/79-kultur/211-jubileumsuken-2014-tilbakeblikk>

Et eget festskrift ble laget i anledning 60-års jubileet. Hva gjør Helgeseter unik mer enn 20 år etter avviklingen av HVPU og i inkluderingens tidsalder? <http://www.helgeseter.org/images/kultur/jubileum/festskrift-2014-web.pdf>

30.8.2014: Bergens Tidene hadde en tosidig artikkel: Helgeseter ble etablert som barnehjem for 60 år siden. Så ble barna boende. 60 år er gått siden ekteparet Kate og Paul Rieber skapte et hjem for barn med spesielle behov i Bergen, inspirert av antroposofisk filosofi. Fra kommunen fikk Rieber kjøpe et gårdsbruk øverst i Sædalen, med Natlandsfjellet i ryggen og vid utsikt sørover mot Fana. Rieberfondene er fortsatt en viktig støttespiller for Helgeseter, selv om kommunen betaler driften. Berit Skjelås kom til Helgeseter som åtteåring i 1957 og ble, akkurat som mange av de andre barna.

Vil skape arbeidsplasser for pensjonister i ny eldrelandsby tilknyttet Helgeseter. Man blir pensjonert altfor tidlig i dagens samfunn, mener tidligere GC Rieber-leder, Bjart Nygaard. Nå vil han gi seniorer en meningsfylt alderdom. Nygaard planlegger 60 leiligheter, og første steg i prosessen vil det bygges 30 leiligheter ved Helgeseter i Sædalen. – Det må gro på en naturlig måte. Tanken er at driften skal være mest mulig selvgående. Målet er at seniorene kan ha roller både i driften og i tilknyttede aktiviteter f eks på gården, anlegget eller på Helgeseter Bofelleskap. *6.11.2014.* <http://www.ba.no/nyheter/article7679458.ece>

NÆRINGSFROKOST VIDARÅSEN LANDSBY

Fredag 4. april inviterte Andebu Næringsutvikling/Andebu Næringsforening næringslivet i Andebu til næringsfrokost i Vidaråsen Landsby kl 8-10. Vi starter med en god frokost med lokal mat fra Landsbyen Vidaråsen som informerer om Camphillstiftelsen i Norge + omvisning. Diskusjon om framtiden. <http://www.andebu.kommune.no>

ANTROPOSOFISK MEDISIN

KOMPLEMENTÆR OG ALTERNATIV MEDISIN

10.01.2014: **Verdens helseorganisasjon, WHO, mener tilbud om et alternativ til skolemedisinen er en menneskerett** og har utarbeidet en global strategi: *WHO Traditional Medicine Strategy 2014-2023*. WHO ønsker bedre tilgjengelighet og integrert alternativ helsetilbud i de 129 medlemslandene. <http://alternativ.no/art/?id=851>

Lavere dødelighet med alternativ behandling, skriver alternativ.no 25.02.2014. Deltagerne som fikk alternativ behandling hadde 3% lavere dødelighet sammenlignet med de som fikk konvensjonell legebehandling. Dette gjelder alle behandlingsmetodene som inngår i undersøkelsen, med noen små variasjoner innen de ulike tilbudene, og tydeligst ved antroposofisk medisin. <http://www.alternativ.no/art/?id=860>

NIFAB.no beskriver ulike behandlingsformer. Under artikkelen om Antroposofisk medisin, står det: Denne artikkelen tar utgangspunkt i antroposofisk medisin slik det er beskrevet av, og utøves av leger som har også har utdanning i antroposofisk medisin. Behandlingssystemet ble utviklet for å være et supplement til skolemedisinen, og utøves i dag hovedsakelig av antroposofiske leger. http://www.nifab.no/behandlingsformer/flere/antroposofisk_medisin/?utm_source=twitter.com&utm_medium=sharer&utm_campaign=twitter

Norges Naturmedisinsentral skriver 16.05.2014: Tollvesenet stanser homeopatiske medisiner. Tollvesenet har lenge skapt problemer ved å nekte å godta produkter på tross av at de er klassifisert som legemidler av Statens Legemiddelverk. Tollvesenet har nå satt oss i en håpløs situasjon der vi foreløpig er tvunget til å stanse all import av alkoholbaserte homeopatiske og antroposofiske medisiner. En rekke flytende medisiner fra kjente produsenter som Weleda, Homeoden, Wala, Allergica, Heel, DCG m.fl. vil dermed ikke bli mulig å kjøpe i Norge. <http://norgesnaturmedisinsentral.no/2014/05/16/tollvesenet-stanser-homeopatiske-medisiner>

Ab dem 1. Januar 2015 wird das Mistelpräparat Iscador von der Firma Iscador mit Sitz in Arlesheim, Schweiz, hergestellt und vertrieben. Das Unternehmen Iscador Schweiz wird in Zukunft für die Herstellung, die Ampullierung, die Konfektionierung des weltweiten Bedarfes und für die Forschung und Entwicklung im Bereich anthroposophischer Onkologie zuständig sein sowie den Vertrieb von Iscador in der Schweiz verantworten. http://www.medsektion-goetheanum.org/EYED2/files/file/pdf/DE_JB_203-14_15.pdf

Aftenposten TV 25.02.2014: «**Alvorlig syke mennesker er i en ekstremt sårbar situasjon**, og er villige til å prøve hva som helst. De blir utnyttet.» Overlege og terapeut Audun Myskja reiste seg og forlot studio midt i debatten om alternativ behandling. <http://www.aftenposten.no/webtv/Alvorlig-syke-mennesker-er-i-en-ekstremt-sarbar-situasjon-og-er-villige-til-a-prove-hva-som-helst-De-bli-utnyttet-7482098.html#Uwyyv-CjBogg>

Håpets kraft. Når pasienter opplever oppmuntring og vinner håp, kan de lettere få kontroll med sine sykdommer. Denne «placeboeffekten» viser seg å være et mektig virkestoff i medisinen. Hundre av de beste placebo-forskerne i verden deltok på møtet i Tübingen, som kan sies å bli et vendepunkt innen faget. Alternative behandlere utnytter placeboeffekten. Nå kommer også skolemedisinen etter. 26.02.2014. <http://www.aftenposten.no/fakta/innsikt/Du-bli-faktisk-bedre-om-du-tror-du-far-hjelp-7475458.html#Uw54YCjBogg>

Bok av Finn Thoresen: Har kreftens gåte en løsning - en introduksjon i helbredende kreftbehandling. Boken omhandler Are Thoresens metoder. Forord av Hans Kolstad. Intensjonen er det som gjør at noen leger eller terapeuter faktisk har bedre resultater enn andre, opp til 50% forskjell. Intensjonen består av kunnskap, mot, empati og vilje. Boken er ikke i salg. Den er utgitt av Stiftelsen Robin H. i samarbeid med Finn Thoresen. <http://home.online.no/~arethore/resources/Har-kreftens-gaate-en-loesning.pdf>

Immunforsvareren; Professor Birgitta Åsjø, ved Universitet i Bergen, som har viet livet sitt til kampen mot hiv. Hun forteller at da hun var 3 år, i 1946, viste termometeret viste 40 grader, og hun ville ikke spise. Med kronisk betente mandler var det for vondt å svelge maten. Lille Birgitta var tappet for krefter og fikk snart bakterieinfeksjon på nyrene, også. Barnelegen sa «Dessverre, jeg er redd hun ikke kommer til å overleve». Penicillin var ennå ikke i allmenn bruk, men Åsjøs mor fant en annen lege, som også var utdannet antroposof. I tråd med Rudolf Steiners lære, ble Birgitta satt på en

diett av urtemedisiner og grønnsaker. Etter en måned ga det resultat: Det spratt opp byller og rant puss ut av den vesle kroppen. Sykdommen ble fordrevet og Birgitta kviknet til. Da sa mamma at dette skal hele familien spise, så alle ble vegetarianere, og sønnen i familien, Ingemar, ble hardt mobbet. Løsningen ble å sende ham på Steinerskole, men det kostet penger. De 800 kronene Birgitta tjente hver måned som apotekerlærling. *Bergens Tidene* 21.11.2014.

- Influensavaksine og Paracet svekker folkehelse. Sigurd Nes (Eikeli-Klinikken, antroposofisk lege) er fastlegen som går mot strømmen. I Dagbladet 18.02.2014 gir han to råd: ta lidelsen under dyna og dropp trening når du har feber. Folkehelseinstituttet støtter ham på ett punkt. Sigurd Nes (58), spesialist i allmenntilleggsmedisin, er generelt kritisk til influensavaksine og spesielt oppgitt når den årlige vinterkampanjen fra Folkehelseinstituttet dukker opp. Spesielt pakketilbudene om vaksine til alle på jobben, får Bærum-legen til å heve sin kritiske røst. Forskningen han støtter seg til, blant annet fra Cochranestitutttet, viser at det er nødvendig å vaksinere 100 personer for å unngå ett eneste tilfelle av influensa. - Like viktig for pasienter som «bare» har influensa, er å unngå Paracet og andre feberreduserende midler. <http://www.dagbladet.no/2014/02/18/nyheter/innenriks/influensa/vaksine/vaksinemotstand/31869962>

Dr. Harald J. Hamre Overview of the publications from the Anthroposophic Medicine Outcomes Study (AMOS) from Dr. Harald J. Hamre, Institute for Applied Epistemology and Medical Methodology. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/24753995>

24.11.2014: New publication - Antibiotic use in children with acute respiratory or ear infections: prospective observational comparison of anthroposophic and conventional treatment under routine primary care conditions. Evidence-Based Complementary and Alternative Medicine 2014; Article ID 243801, 127 pp. Dr. Harald J. Hamre <http://www.escamp.org/structure/members/harald-j-hamre.html>, Glockmann A, Schwarz R, Riley DS, Baars EW, Kiene H, Kienle GS. This publication, a secondary analysis from the IIPCOS study, brings important data on the use and safety of anthroposophic medicinal products in children with acute respiratory and ear infections. The analysis comprised 529 children treated by physicians offering anthroposophic (A-) or conventional (C-) treatment for acute cough, sore throat or ear pain under routine primary care conditions. <http://www.hindawi.com/journals/ecam/2014/243801>

Jackie Swartz disputation 22. mai 2014 kl 13. Filosofie doktorsexamen. Titel: Allergy, Stress and Sense of Coherence in Families with Children living in accordance with an Anthroposophic Lifestyle. Uppsala universitet (Medicinska och farmaceutiska vetenskapsområdet, Medicinska fakulteten, Institutionen för neurovetenskap), Uppsala. Background: Previous studies on anthroposophic lifestyle and allergy show that the children have less risk of developing allergies. All studies so far have been retrospective and have included children in school age. In view of the facts that this lifestyle seems to protect children from allergies and that different symptoms of atopy have increased dramatically during the last decades it is of general interest to study this group of children more in detail. <http://uu.diva-portal.org/smash/record.jsf?jsessionid=8ca4a53e811f4a44d4dc50801075?pid=diva2:709160>

NRK-programmet Folkeopplysningen handlet sist om fenomenet vaksinemotstand. Programleder Andreas Wahl møter skuespiller Sølje Bergmann som har valgt å droppe de fleste barnevaksinene for sine egne unger. Han besøker Steinerbarnehagen Solrosen, Antropos bokhandel, snakker med antroposofisk lege Anette Bender, som er leder av Norske legers forening for antroposofisk medisin (NLFAM), i Oscars gt 12 <http://www.terapeutikum.no/terapeutikum>, og steinerskolekritiker Kristin Sandberg. 5.10.2014. <http://tv.nrk.no/serie/folkeopplysningen/KMTE50007512/sesong-2/episode-5>

Se pressemeldingen fra de antroposofiske leger om meslingevaksine. Skrevet av Anette K. Bender på vegne av NLFAM, 20.3.2010. <http://www.dialogos.no/aktuelt/pressemeldinger/69-meslingevaksinasjon>

Forskningsjournalist Erik Tunstad skriver på Forskning.no: Mange av oss vil ikke følge myndighetenes råd om influensavaksine. Folk synes å stole blindt på udokumenterte metoder og fantastiske forklaringer. Noen "vet" det fordi de tilhører en kristenmystisk sekt, antroposofene, som nærer en dyp skepsis til alt som er nytt. 6.10.2014. <http://forskning.no/meninger/kommentar/2014/10/fa-kritisk-tenkning-inn-i-skolen>

Se: 10 punkter om hva som er en sekt. <http://www.dialogos.no/mediacenter/pdf/antroposofi/cato-schiotz-antroposofisk-selskap-en-sekt.pdf>

VIGS ÄNGAR – ANTROPOSOFISK ÄLDRE-BOENDE, YSTAD I SVERIGE

Sveriges bästa äldre-boende vinner inte hos kommunen, skriver Åsa Moberg. Till de mest uppskattade hör **Vigs Ängar** http://www.vigsangar.se/?page_id=120 i Köpingsbro i Ystads kommun, flera gånger prisbelönt och senast i Almedalen 2013 utnämnt till ”Sveriges bästa äldres boende” av PRO och Rikshem. Byggnaden är ritad av arkitekten Lillemor Husberg, som insåg att hon själv måste bli byggherre om stället skulle bli byggt som det var ritat. Byggekostnaden blev låg: 2 700 kvadrat för 27 miljoner, 10 000 per kvadratmeter. När lägenheterna och de gemensamma lokalerna väl stod klara kom nästa insikt: om stället skulle drivas med den helhetssyn på människa-miljö-mat-hälsa måste Lillemor Husberg även bli äldreomsorgsentreprenör. Så det blev hon. Nu är Vigs Ängar 19 år. En ständig ström av studiebesök har imponerats och njutit, inte minst av den fantastiskt goda, ekologiskt när-odlade maten som lagas på plats, och av den fina badavdelningen där även utomstående får hyra in sig. Sjukskrivningar bland personalen förekommer nästan inte och personalomsättningen är rekordlåg. **Det handlar inte om vinster, detta är en antroposofisk entreprenör utan vinstsyfte.** Enligt Ystads Allehanda är Vigs Ängar billigare än kommunen räknat med – och kommunens egen äldreomsorg dyrare. 21.11.2014.

<http://www.dagenssamhalle.se/kronika/sveriges-baesta-aeldre%C2%ADboende-vinner-inte-hos-kommunen-12185>

Upprop för Vigs Ängars framtid. Informationsmöte om äldreboendets situation 4 december.

<http://www.vigsangar.se/upprop-for-vigs-angars-framtid/>

Idag hölls ett upprop för äldreboendet Vigs ängar i Köpingsbro utanför Ystad. Äldreboendet har varslat sin personal på grund av osäkerhet om framtiden, eftersom kommunen inte gett besked om avtalet förlängs när kontraktet går ut nästa höst. – Det finns en oro i huset, säger Lillemor Husberg som poängterar att man vill ha ett besked. Bland andra professor Bodil Jönsson och författaren Åsa Moberg hade bjudits in till dagens möte på Vigs ängar för att diskutera framtidens äldrevård. Dit kom också politiker från Ystads nya majoritet. **Vigs ängar är ett icke vinstdrivande äldreboende med en antroposofisk grund som startade för snart 20 år sedan.** Initiativtagaren Lillemor Husberg orolig för framtiden eftersom det 5-åriga avtalet med Ystads kommun går ut nästa höst - och för att besked om förlängt avtal på två år dröjer. 4.12.2014. <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=96&artikel=6037089>

FEMTON ÅR MED VÅRD I LIVET PÅ ÅLAND

– **Arbetet kan ge en enorm kraft. Det säger Raili Hake, verksamhetsledare i Vård i livet**

<http://www.vardilivet.ax> **som ger patienter och deras anhöriga stöd i livets slutskede.** På lördag firas föreningens första femton år. Raili Hake var med från början. Hennes make Robert Nordling som hade obotlig cancer ville bo den sista tiden på sitt barndomshem i Brändö. Kontakterna till vården och församlingen lade grunden för Vård i livet. – Föreningen profilerat sig via de årliga utbildningstillfällena i Mariehamn på den internationella hospicedagen. Årets seminariedag den 20 november har temat ”Hur vill vi ha det när vi blir äldre”. Föreläsare är läkaren Erik von Mansfeld, och arkitekten Lillemor Husberg som varit med och skapat det alternativa seniorboendet Vigs Ängar i Ystad. 10.10.2014. http://www.nyan.ax/nyheter/?news_id=85618

ORGANISASJONER, UTVIKLING OG KOMPETANSE

Demeter feiert 90. Jubiläum. Rudolf Steiners Impuls von 1924 zum Gedeihen der Landwirtschaft fiel auf fruchtbaren Boden. Seitdem arbeitet eine starke Demeter-Gemeinschaft daran, dass eine gesunde Erde das trägt, wovon der Mensch leben kann. Heute und in Zukunft. Mit allen Kräften, heißt es in der Pressemitteilung zum Jubiläumsjahr. „Den Pionieren in Sachen Bio ist es gelungen, Biodynamisch mit der Marke Demeter als moderne und zukunftsfähige Anbauweise zu etablieren.

http://www.bio-markt.info/web/Aktuelle_Kurzmeldungen/Verbaende-Institutionen/Die_Demeter_feiert_90_Jubilaeum/15/38/0/15993.html

Demeters Forderungen an die Politik. Kurzfilm: Biodynamischer Rückblick auf "Wir haben es satt". 20.01.2014. <http://www.wir-haben-es-satt.de>

Hvorfor er tyskere mer økologisk enn oss? Omsetningen av økologiske matvarer har tredoblet seg i Tyskland på et tiår. Grüne Woche samler 400 000 årlig. I Berlins gamle punkerhjerter, bydelen Kreuzberg, ligger byens eldste økologiske matbutikk. Sattva åpnet dørene i 1975. Allerede på midten av 1800-tallet begynte den såkalte Lebensreformbevegelsen å vokse fram som en reaksjon på industrialiseringen i Sør-Tyskland og Sveits. I 1924, året før Rudolf Steiner døde, holdt han en foredragsrekke for bønder og godseiere i polske Breslau, nå Wrocław. Det skulle få store ringvirkninger. Steiner lanserte ideene for et biodynamisk jordbruk, bl a uten bruk av kunstgjødsel, og bøndene fulgte hans prinsipper. Demeter, Europas eldste økologiske organisasjon, ble etablert. Demeter-gårdene ble jevnlig kontrollert etter utførlige regler og kvalitetskrav. Demeter er ikke bare den eldste, men også den strengeste økologiske sertifisering i Europa. De neste offisielle sertifiseringene kom ikke på plass før 1992. *Dagbladet* 4.02.2014.

http://www.dagbladet.no/2014/02/04/kultur/meninger/ideer/okologi/den_gronne_bolgen/31644998

Den biodynamiske bevegelse har inden for de sidste år været inde i en positiv udvikling. Der er i dag omkring 40 biodynamiske jordbrug i Danmark, og arealet er steget til det dobbelte inden for de sidste fem år. Salget stiger - drevet af blandt andet fødevarerfællesskaber og Årstiderne, der leverer kasser direkte fra gårdene til forbrugerne. Før fandtes den biodynamiske efterspørgsel mest hos økologisk bevidste forbrugere, men den ny nordiske bølge har også bidraget med en ny position til biodynamikken. Fra en undersaltet rødbedesuppe serveret primært på Rudolf Steiner-skoler, er det nu både inden for vin, kød og grøntsager anerkendt, at biodynamik er højeste kvalitet. Samtidigt har fortællingen om et landbrug i balance med naturen appellert i en tid, hvor det højindustrielle danske landbrug i stigende grad forbindes med begreber som masseforbrug, forurening og dyremishandling. Og sådan gik det til, at Niels Stokholms veje en dag krydsedes med Jesper Julian Møller - der driver restauranterne på Nationalmuseet og Toldboden og er initiativtager til det nye madmarked Copenhagen Street Food på Papirøen i København. 30.8.2014. <http://www.information.dk/507785>

Debio har fra 1. november ansatt Idun Bjerkvik Leinaas som markeds- og kommunikasjonsansvarlig. Hun kommer fra stillingen som daglig leder i Biologisk-dynamisk Forening, og har flere års erfaring med formidling knyttet til temaene landbruk og mat. Hun er utdannet innen nordiske språk, økonomi og ledelse og er også økologisk agronom. – Jeg ønsker at Debio skal arbeide aktivt for å fremme de gode historiene omkring økologi i Norge, sier Idun. Hun vil arbeide spesielt med markedsaktiviteter og informasjon knyttet til serveringsmerkene og Ø-merket, og bidra aktivt til å skape og å utvikle gode relasjoner til Debios kunder og nettverk. 24.11.2014. <http://www.debio.no/text.cfm?path=0&id=1071>

BINGNs 3 years apprenticeship program starts: 26th of February - 2th of March 2014 the first seminar will take place on Holt Gård in Southern Norway. There you get the unique chance to learn biodynamic farming in the the Nordic countries. The BINGN apprenticeship program is a farmbased program where the students live and work on a biodynamic farm and get taught in seminars. <http://www.bingn.org/bingn-apprenticeship-program/>

In February 2014 BINGN will start a new three years, farm based education for biodynamic agriculture. In addition to this education BINGN will offer a one-year course about biodynamic agriculture for farmers. These two programs will be mainly hold together.

<http://www.bingn.org/bingn-apprenticeship-program-starts-february-2014>

Flere hundre står i kø for å få økologisk mat. I Oslo Kooperativ er det dugnadsånd for å få den økologiske maten på bordet, men det langt fra alle som får være med - 700 står i kø. Se intervju med Ellens Spørck Gabriel på NRK Østlandssendingen – med rødbeter fra Fokhol, gulerrøtter fra Ramme gård etc etc. <http://www.nrk.no/ostlandssendingen/dugnadsand-for-okologisk-mat-1.11454575>

Ny avdeling av Oslo kooperativ starter på Berle. Første utlevering blir 28. august! Berle Kooperativ - En sosial, rimelig og miljøvennlig handel med sesongvarer fra lokale produsenter. Du betaler 200 kr i forkant av hver bestilling og henter varene på Berle. Kooperativet er basert på dugnad og felles innsats, alle medlemmene har arbeidsvakter på rundgang. Medlemskap koster 250,- dette dekker blant annet bærenett. Ta kontakt med kooperativet@steinerskolen.no <http://kooperativet.no>
Oslo Kooperativ - avdeling Berle. Kooperativet er et medlemseid og medlemsdrevet samvirke for direkte salg av lokale økologiske og biodynamiske råvarer, med priser som gagnar både bonden og medlemmene. Kooperativets avdeling Berle er initiert av studenter og medarbeidere ved Steinerhøyskolen og Eurytmihøyskolen. Med 150 medlemmer er det for øyeblikket fulltegnet. <http://www.rshoyskolen.no/aktuelt-forside/2014/9/5/kooperativet-lokallag-berle.html>

KORE – en ny base for kunnskap om jordbruk og matkvalitet. I en pressemelding 15. januar heter det: ”KORE ønsker å belyse bredden innen denne forskningen”. Denne forskningen betyr ting som dyrkingmetoder, næringsinnhold, fôringspraksis, matkvalitet, helse- og miljøkonsekvenser og enda mye mer. Emnene er mange og forskningen omfattende. Databasen er finansiert av Stiftelsen Eir. <http://www.oikos.no/newsread/page.aspx?docid=14607>

En artikkel av landbruksforsker Elise Lund og leder forskningsdatabasen KORE stod på trykk i avisa Klassekampen 1. desember. Denne er nå lagt ut hos Bondelaget.no, og Elise Lund skriver: Det sentrale spørsmål, er om vi er flinke nok til å formidle landbruksforskning i dette landet. Bønder produserer maten vi spiser til frokost, lunsj, middag, og alle de nødvendige og ikke minst unødvendige mellom-måltidene vi har i oss hver dag. Parallelt produserer forskere all den kunnskapen vi trenger for å vite hva plantevekstene og dyrene vi spiser inneholder av næringsstoffer. <http://www.bondelaget.no/nyheter/kom-pa-besok-forsker-article79965-5053.html>

Lanseringsfest for KORE fredag 5. desember kl 19.00 på Torget i Mathallen (Maridalsveien 17 A, Oslo). Vi feirer forskningsdatabasen KORE og FNs internasjonale dag for levende matjord. Kåseri ved Mathias Steinbru. Mikroskopering av jord. Visning av film om kompostkultur. <https://www.facebook.com/events/317878065058613>

Mellom mikroskop og matdsker inviterte Elise Matilde Lund til databaselansering. – Man leser aldri om jord i avisene, konstaterte Johan Brockfield fra scenen på Mathallen i Oslo. Brockfield er styreleder i Stiftelsen Kore. Bak står Stiftelsen Eir, men både NMBU, Universitetet i Oslo og Bioforsk er representert i referansegruppen sammen med Debio og Oikos. – Vi skal samle inn og kategorisere forskning på matfeltet og jordbruket. Det er et gedigent prosjekt, men vi har måttet begynne i én ende og arbeide videre derfra, sier daglig leder Elise Matilde Lund. <http://forskning.no/2014/12/jordnaer-database>
Stiftelsen KORE sender ut nyhetsbrev ukentlig. Be om nyhetsbrevet KORE <http://kore.us9.list-manage.com/subscribe?u=c63b9dfdf2496c0714f9041be&id=16cbd55bdb>

REGELVERK

Svenske Arla frykter nye EU-regler vil knekke nordisk økolandbruk. EU-kommisjonens forslag til nye øko-regler høster skarp kritikk i Sverige. Spesielt blir forslaget om forbud mot alle biologiske inngrep unntatt kastrering. Ifølge organisasjonen innebærer det at avhorning blir forbudt, noe som de mener vil ta knekken på opptil 95 prosent av den økologiske melkeproduksjonen og bortimot halvparten av kjøttproduksjonen. I tillegg har de beregnet at det foreslåtte forbudet mot å bruke konvensjonelle, ikke økologisk godkjente, avlstdyr, vil redusere økologisk produksjon av svinekjøtt med 50, lammekjøtt med 60 og fjærfekjøtt med 90 prosent. EU-kommisjonens forslag er begrunnet med hensyn til dyrevelferd. I tillegg er en hel del av dagens unntak fra økologiske prinsipper fjernet. 14.06.14. <http://www.nationen.no/eu/arla-frykter-nye-eu-regler-vil-knekke-nordisk-okolandbruk/>

EU-kommisjonen trekker forslaget om flere innstramminger i regelverket for produksjon og omsetning av økologisk mat, melder Oikos. – At kommisjonen snur viser at økobevegelsen står sterkt i unionen og at vi evner å stå samlet, sier Jon Magne Holten, seniorrådgiver i Oikos. En innstramming i det europeiske regelverket ville automatisk blitt innført i Norge. Det var flere elementer i forslaget som ble ansett som særlig negative: Forbud mot nasjonal økomerking, mulighet for forkortet omleggingstid, anledning til å drive konvensjonell og økodrift parallelt på samme gård,

forbud mot avhorning av kyr og økt kontroll av dagligvarehandelen. 19.12.2014.
http://www.bondebladet.no/rammebetingelser/eu-trekker-oko-innstramminger/#disqus_thread

PRODUKTER OG SALG

Helios i Trondheim har holdt koken i 40 år. Is fra Røros. Sjokolade fra Selbu. Egg fra Melhus. Saft fra Rotvoll. Innenfor dørene på Helios er det varer fra leverandører i og utenfor Trondheim. Det ultimate kravet er at varene skal være fri for sprøytemidler. – Folk i Norge er villige til å bruke masse penger på interiør, reiser og dyre biler, men når det kommer til mat, krever de at den skal være så billig. Vi synes kvaliteten er viktigere enn pris, sier Heidi Hestnes. For noen år siden tok hun over den daglige ledelsen av Helios sammen med Elin Anita Aasland. Begge er utdannet konditorer. Bevisstheten om biodynamisk jordbruk har i årenes løp gradvis vokst frem. 29.01.2014.
<http://byavisa.no/2014/01/29/mat-skal-ikke-pa-dod-og-liv-vaere-billig>

Innkjøpsavdelingen i hotellkjeden Nordic Choice har hentet inn fagkompetanse i form av seniorrådgiver Emil Mohr fra Debio som kursholder. Alle ansatte på kjøkken og restaurant skal kurses i økologi for å spisse kompetansen på maten de serverer gjestene. Hotellkjeden til Petter Stordalen har de siste årene satset på økologiske matvarer og er den første norske hotell- og restaurantkjede med bronsemerket i henhold til Debios nye økosertifisering. 15.1.2014.
<http://www.nofima.no/nyhet/2014/01/oko-skolering-for-nordic-choice-ansatte>

Økologiske Rørosmeieriet har tredoblet driftsresultatet siste år. Produktutvikling er prioritert. Nå river kundene på Østlandet nærmest produktene ut av hendene på oss, sier den fornøyde meieribestyreren. Tallene fra 2013 viser 45 millioner i totalomsetning og et driftsresultat på 3,5 millioner. Det betyr at omsetningen har økt med 28,5 prosent siste året og driftsresultatet er omtrent tredoblet. 7.02.2014. <http://www.oikos.no/newsread/page.aspx?docid=14642>

Helios blir svensk. Validus AS selger Alma Norge til Kung Markatta Holding AB, som er et ledende selskap innen distribusjon og markedsføring av økologiske og naturlige produkter i Sverige. Sammen kommer selskapene til å bli en ledende aktør innen Norden, heter det i en pressemelding. Selskapet har i tillegg til sitt eget økologiske varemerke, Helios, et bredt sortiment fra europeiske leverandører. I forbindelse med oppkjøpet bytter Kung Markatta Holding AB navn til International AB. 30.05.2014.
<https://web.retriever-info.com/go/?p=669964&a=42574&sa=2024652&x=2a8f5b7c7fb3d5306f8633343cb6d146&d=0550202014053024704730>

Spaniens dyraste vin. Pingus 2011 lanserades i dag på Systembolaget för 5399 SEK flaskan. Bakom Pingus står kultproducenten Peter Sisseck som har en unik vingård med mycket låg naturlig avkastning, något han förstärker genom att tillämpa strikt biodynamisk odling. 13.02.2014.
http://www.mynewsdesk.com/se/arvid_nordquist_hb/pressreleases/spaniens-dyraste-vin-saalde-slut-paa-1-minut-961043

Den biodynamiske vinproducenten Emmanuel Giboulot har dømts till böter på tusen euro för vägran att bespruta sina vingårdar mot den smittsamma bakteriesjukdomen flavesence dorée, på svenska kallad gyllene gulfärgning. I slutet av förra året rapporterade WOW News om Emmanuel Giboulot, den biodynamiske vinmakaren som riskerade böter på 30 000 euro och sex månaders fängelse. Hans brott: att inte ha följt de direktiv som DRAAF, en del i jordbruksdepartementet, utfärdat mot blad insekter. Domstolen har beslutat att Emmanuel Giboulot måste betala fem hundra euro nu och ytterligare fem hundra euro om han döms för annat brott i framtiden. Emmanuel Giboulot kommer att överklaga domen. <http://www.wownews.se/?a=10685> Sprøytenekteren. Mot makten: Bourgogneproducenten Emmanuel Giboulot står opp mot det han mener er allmektige myndigheter i den franske vinbransjen 16.04.2014. <http://morgenbladet.no/anbefalinger/2014/sproytenekteren#.U1QGHijEUpg>
The judge in Dijon said he overturned the conviction because the original prefectural order in spring 2013 to treat all vines in the Beaune area had not first been approved by the minister of agriculture, and therefore could not be susceptible to criminal proceedings for non-compliance.
<http://www.decanter.com/news/wine-news/587790/biodynamic-winemaker-who-refused-to-spray-vines-sees-conviction-quashed>

SERVERING

Biodynamisk mat og drikke på Øyafestivalen. I år har backstage-catering på Øyafestivalen fokus på biodynamiske råvarer. Kokken bak menyplanlegging er Magnus Morveto. Han har gått nye veier for å formidle biodynamisk mat. Gjennom en periode på et helt år har han og hans team

samarbeidet tett med bøndene på Fokhol gård. De har tilbragt en uke på Fokhol for å forberede matserveringen, samtidig har Magnus dokumentert hele prosessen, fra jord, til frø, plante og høsting. Dokumentasjonen er sendt alle artister som skal spille på årets festival. På spørsmål om hvorfor valget falt på den biodynamiske gården Fokhol gård utbryter Magnus, med et stort smil om munnen; – Det er jo fordi Rune (bonde på Fokhol red.anm) er så himla skjønn! Magnus Morveto er oppvokst med biodynamiske råvarer og kjenner dets kvalitet. Under Øya-festivalen på Tøyen blir alle kaffeposer for videresalg merket med demeter-merke. 7.08.2014.

<http://www.biodynamisk.no/uncategorized/biodynamisk-mat-og-drikke-pa-oyafestivalen>

- Hæ? Kan du gjøre dét med rødbeter? skiver Christopher Sjuve. Rødbeter er fine å koke, bake, men også å spise rå? Det tok meg årevis før jeg smakte rå rødbete. Vi besøker Korsvold gård. De driver økologisk dyrking av grønnsaker. **Ved et tilfelle kom jeg i skade for å si at de driver etter biodynamiske prinsipper. Det skulle jeg aldri sagt.** Jeg fikk rask beskjed om at det ikke er tilfelle. Biodynamiske gårder er ikke som andre, økologiske gårder. Her kommer innrømmelsen: Jeg hadde ikke reflektert stort over forskjellen på økologisk og biodynamisk. For meg betydde det stort sett det samme. Nemlig, at de ikke bruker "sprøytemidler og sånn". Her er et lynkurs: I biodynamisk jordbruk bruker man astronomi (planetenes bevegelser) til å styre når man planter og høster. Det er Rudolf Steiner som grunnla filosofien om biodynamisk jordbruk (som også grunnla Steinerskolen). Biodynamisk jordbruk er i slekt med økologisk, men regnes som en avart (hvor en større del av antroposofien til Steiner er bygget inn). I overkant av 30 gårder drives biodynamisk i Norge (av omtrent 50.000). I Norge kan produkter selges som biodynamiske, kun om de er merket med Demetermerket, som administreres av Debio og Biologisk-dynamisk Forening. Biodynamiske bønder strever etter å skape et mangfoldig, balansert øko-system på sin bondegård. Her brukes det metoder hvor gjødsel fra husdyr fermenteres, mineraler og urter tilføres på naturlig vis for å øke ernæringskvaliteten og smaken. Det er først når vi kommer til den med vidløftige filosofien med kosmos og planeter at veldig mange faller av. 26.09.2014. <http://www.klikk.no/mat/spise/article928345.ece>

”How Horns Filled with Cow Shit Affect the Way I Cook”, skriver Esben Holmboe Bang som er kjøkkensjef på Michelin-restauranten Maaemo på bloggen <http://munchies.vice.com> Rudolf Steiner first proposed the idea of biodynamic farming to a group of concerned farmers back in 1924. His idea of treating the farm as a self-sufficient living entity still is as current as it was back then. I grew up in a similar background to the Steiner model, but not as concise as those philosophies. I have strong feelings about these things. I lived for sometime with my mother in a commune; a short train ride from outside Copenhagen. There was no farming there, but the social aspect of multiple families living together in “harmony” was not far away from the ethos of Steiner. Rudolf Steiner’s self-sufficient biodynamic farming philosophy has extended to the infrastructure at many farms to date. 16.10.2014. <https://munchies.vice.com/articles/how-horns-filled-with-cow-shit-affect-the-way-i-cook>

- Livet er mer enn bare mineraler og salt, mener Finn Dale Iversen, biodynamisk bonde på Bergsmyrene gård. Under ØKOUKA var han én av tre bønder som fikk besøk av kokker og fagfolk som ville lære mer om økologisk matproduksjon. 18 fagfolk og matinteresserte fikk i løpet av neste seks timer besøke tre økologiske og biodynamiske gårder. “Matens opprinnelse – gårdsbesøk for kokker”, er et samarbeid mellom Bondelaget, ØQ og Biologisk-dynamisk forening. 21.10.2014. <http://prosjekt.fylkesmannen.no/OQ/Nyheter/Alt-henger-sammen>

Drammen fengsel satser på økologisk, sunn mat, laget fra bunnen av. Kjøkkensjef Terje Paulsen og kokk Trine Aarhold har fulgt med på utviklingen i Danmark. Samtidig stilles det stadig nye krav til offentlig matservering, om å benytte økologiske råvarer. I Drammen fengsel har de i mange år bakt alt som serveres av brød og andre bakevarer fra bunnen av. Melet kjøpes nå fra Økologisk spesialkorn <http://spesialkorn.no> som er eiet og drevet av biodynamiske og økologiske bønder. De satser på opprinnelige kornsorter som spelt, emmer, enkorn, svedjerug og landsorter av hvete. De har eget mølleanlegg i Sigdal i Buskerud og er som første selskap i Norge godkjent som såkornprodusent for bevaringsverdige kornsorter. 10.11.2014. <http://prosjekt.fylkesmannen.no/OQ/Bli-inspirert/Drammen-fengsel/>

Søndag 2. februar ble det klart at Restaurant Geranium i København var vinneren av The Nordic Prize for 2013 og dermed årets restaurant i Norden. Maten er nynordisk og basert på

økologiske eller biodynamisk dyrkede råvarer, elegant og vellaget, og hver rett fremstår som små kunstverk. 9.02.2014. http://www.vinforum.no/?page_id=6806&title=Nordiske%20restauranter&title=Nordiske%20restauranter

Tag til 'farm to table' middag. Kiselgårdens økologiske og biodynamisk dyrkede grønnsaker har hovedrollen 23. november på Frederiksbergs gourmetinstitusjon Mielecke & Hurtigkarl. Det lader til at interessen for de lokale og bæredygtige råvarer stiger støt i hovedstaden. Seneste tegn var da København Høstfest solgte 2500 billetter til langbordsmiddag, hvor Københavns grønne initiativer ble feiret. I USA er det mange restauratører og kokke, som sværger til råvarer, der udelukkende kommer fra omkringliggende landbruk "farm to table". I Danmark har Noma vært pionerer. <http://politiken.dk/ibyen/vis/392688/tag-til-farm-to-table-middag-paa-frederiksberg>

GÅRDER

Phie Ambo har drejet en solidarisk og vedkommende dokumentarfilm om Rita og Niels Stokholms insisterende biodynamiske landbruk i Nordsjælland. "Naturen kan fortælle os, hvad vi ikke ved," siger Stokholm om sit landbruk på Thorshøjgaard ved Dronningmølle i Nordsjælland. Det er formet efter biodynamiske prinsipper og i ånden etter Rudolf Steiner og hans antroposofiske lære. <http://www.kristeligt-dagblad.dk/kultur/2014-09-03/nar-naturen-kalder> Niels Stokholm er en mann med en misjon. Han fremstår som ydmyg og afdæmpet, men ikke på noget tidspunkt i filmen er man i tvil om, at der gemmer sig en jernvilje bag det bedstefaderlige ydre. Og resultatene taler for sig selv – for eksempel når den biodynamiske bonde leverer kjøtt til restauranten Noma eller får besøk av journalister fra den andre side av kloden. <http://www.information.dk/508158> Men deres måte å drive landbruk på er en torn i øyet på myndighetene. De truer med å fratage Niels retten til å ha dyr på gården. Hele hans livssyn handler om bæredyktighet og om å leve i harmoni og respekt for naturen. 3.09.2014. <http://lonelandmand.wordpress.com/2014/08/23/sa-meget-godt-i-vente-soren-sorover-foreslar-en-film/> Se filmtrailer: <http://vimeo.com/98323801> Filmens lengde: 95 minutter.

Der Bauer und sein Prinz. Dokumentarfilmen er laget av den prisbelønte regissøren Bertram Verhaag som har fulgt prins Charles over en periode på fem år og hans karismatiske forpakter på Duchy Home Farm, David Wilson. Filmen er på 80 minutter og viser prins Charles som en pioner og visjonær for det økologiske landbruket i Europa. Bønder fra hele Storbritannia drar på pilegrimsreise til hans gård. <http://www.demeter.de/verbraucher/aktuell/der-bauer-und-sein-prinz> Denkmal-film Verhaag: <http://www.denkmalfilm.tv/index.php?page=der-bauer-und-sein-prinz&l=en> Trailer: <https://www.youtube.com/watch?v=fiH9Kjy8ual>

Stadig flere kober biodynamisk. Vi danskere elsker å kjøpe økologisk, men en stadig større gruppe forbrukere går skridtet videre og velger varer fra biodynamiske jordbruk, som bygger på en holistisk forståelse av naturen og landbruget. I september åpnet slagter-butikken 'spis min gris' på Østerbro i København. Varene er 100% økologiske og så vidt mulig også biodynamiske. <http://politiken.dk/mad/madnyt/ECE2453177/stadig-flere-koerber-biodynamisk-i-stedet-for-oeologisk> På Skærtøft Mølle kan de noe med bio-dynamik og ælteteknik. Her er 4 oppskrifter. <http://politiken.dk/mad/tema/ECE1433840/her-er-de-professionelle-biodynamiske-broed>

Lokal mat – ungdomsopprøret. Hvordan kan Ask og Amy, et ungt bondepar i Danmark, endre den globale matindustrien? Kiselgården drives etter biodynamiske prinsipper og har oppnådd kult-status hos stjernekokkene i København. <http://harvest.as/artikkel/ungdomsopproret>

At Morten Bjerkvik og Anne Leinaas skiller seg fra andre som driver gard i Gausdal, er det ingen tvil om. 13 melkekyr kunne folk leve av på 60-tallet – ikke i dag, sier de som skjønner seg på slikt. – Vi hører at de sier det, men vi klarer oss fint på Uksum gard. Jeg tror egentlig at bønder flest blir villedet av myndighetene og bondeorganisasjonene til å bli mer effektive uten at det gir noen gevinst. – For skal vi følge myndighetenes målestokk er det snart er det ingen ting som lønner seg av tradisjonelt landbruk heller. Da er vi over i industrielt dyrehold hvor dyr og mennesker ender opp som slaver. Vi ser konturene av det. Leverandører låner ut penger til gjeldstyngede bønder og i neste omgang tar de over driften. Da er bonden satt ut av spill. *GD* 13.09.2014. Se video fra gården: <http://www.gd.no/video/article7552555.ece>

Folk kjører i eins ærend lange vegar til grønsakmarknaden på Nordgard Aukrust. Ola Aukrust er lokal banebrytar innan økologisk dyrking. – Dette er berre heilt fantastisk, eg reiser til haustdagen på Nordgard Aukrust i Bøverdalen kvart einaste år, for det er ingen annan stad du får tak i

slike godsaker. Urtene og grønnsakene her har ein heilt unik kvalitet og smak, hevdar Bjørn Bordal frå Molde. *GD* 21.09.2014. <http://www.gd.no/nyheter/article7596229.ece>

Ureist økologisk julegris. Eric Brinkhof, styremedlem i Oikos – Økologisk Norge, driver økologiske Ramme gård i Akershus. Han er et foregangseksempel for god dyrevelferd fordi han har valgt å la grisene slaktes hjemme på gården. Null stress for grisene og supert kjøtt, som er så populært at det er solgt før grisene er slaktet. På to dager slaktes 32 griser på gården. Mattilsynet er på plass og gjennomfører helsesjekk på levende dyr før slakting. Ett og ett slaktes. Ingen dyr skal oppleve å se et annet bli slaktet. Landets eneste mobile slakteri merker større pågang fra både bønder og vanlige kunder. De har levert 26 tonn slakt så langt i år. Hadde de hatt kapasitet, kunne de ha levert det dobbelte. 19.12.2014 <http://www.oikos.no/aktuelt/ureist-okologisk-julegris.aspx> Se video NRK: <http://tv.nrk.no/serie/distriktsnyheter-oestlandssendingen/DKOA99120314/03-12-2014#t=5m37s>

Saupstad-geit har hovedrollen i reklamefilm som vises på TV i disse dager. Geita er ”biodynamisk” og utsikten er fra Saupstad gård som ligger på yttersiden av Vestvågøy på Lofoten. Gården ble kjøpt av Marielle de Roos og Hugo Vink i 2000, som la om til biodynamisk drift. De produserer ulike typer ost og kjøttprodukter fra geit. <http://www.biodynamisk.no/saupstad-gard/> – Vi geitmelkprodusenter har i mange år etterlyst initiativ fra Tine for å markedsføre geitosten bedre. Da bedriften tok i på kravet, skulle det bare mangle at vi ikke stiller opp for å lage reklamefilmen, sier Hugo Vink. I reklamefilmen medvirker også medlemmer av Vestvågøy Teaterlag. Pakningen til den nye geitosten prydes av ei geit – fra Lofoten Gårdsysteri og Saupstad Gård. <http://www.lofoten-gardsysteri.no>. 26.10.2014. http://www.lofotposten.no/Saupstad_geit_fikk_hovedrollen-5-29-8437.html
Se Reklamefilmen TINE Ekte Hvit Geitost «Simply the Best»: <https://www.youtube.com/watch?v=lcRqpZr-1Sc>

Gården Virgenes ved Larvik i Vestfold er plukket ut til å være modellgård i BERAS-prosjektet, som er EUs største økosatsing til nå. – Det er en stor drøm som går i oppfyllelse, sier økobonde Tore Jardar Skjønsholt Wirgenes til Østlandsposten. 15.01.2014. <http://www.op.no/job/article7095603.ece>. Beras International <http://beras.eu/> er et enormt EU-prosjekt med en helhetlig tenkning omkring bærekraftig utvikling. Det kombinerer forskning, innovasjon og entreprenørskap, for å utvikle og implementere økologiske alternativer for hele næringskjeden fra bonde til forbruker. Seks gårder i Viken-regionen – i Telemark, Buskerud, Vestfold, Østfold, Oslo og Akershus – skal være modeller for utvikling av kretsløpsjordbruk – et matvaresystem med verdiskaping basert på et lokalt og regionalt ressursgrunnlag. <http://www.oikos.no/newsread/page.aspx?docid=14603>

ANDELSLANDBRUK

Andelslandbruk - ny jobbmulighet for unge gartnere. Nye initiativ til økologisk andelslandbruk dukker opp stadig flere steder. Denne omsetningsformen gir forutsigbarhet for bonden, helt ferske varer og nærhet til jorda for forbrukerne, og nye jobbmuligheter for unge gartnere og agronomer. I løpet av 2014 ønsker Oikos i samarbeid med Telemarksforskning å utarbeide en håndbok for etablering av andelslandbruk tilpasset norske forhold og å arrangere en konferanse om andelslandbruk, hvor målgruppen vil være interesserte bønder og forbrukere, landbruksforvaltning, rådgivning, forskningsmiljøer, organisasjoner og utdanningsinstitusjoner. 10.01.2014.

<http://www.oikos.no/newsread/page.aspx?docid=14591>

Se også; Hva er andelslandbruk?

http://www.andelslandbruk.origo.no/-/page/show/3554_hva-er-andelslandbruk?ref=checkpoint

Andelslandbruk – nye løsninger for matproduksjon og omsetning. <http://agropub.no/id/11478.0>

Et tett samarbeid mellom produsent og forbruker kjennetegner andelslandbruket. Antall norske andelslandbruk øker stadig. I sin masteroppgave ved Universitetet i Oslo belyser Alexandra Devik ulike sider ved en slik produksjons- og omsetningsform. Her kan du laste ned masteroppgaven: "Nytt liv til landbruket: Kan andelslandbruk realisere økologisk og økonomisk robuste matproduksjoner?" <https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/37652/Devik.pdf?sequence=3>

Sverdstad gård <http://www.sverdstad.no/Om%20oss.htm> i Sandefjord som driver biodynamisk, starter opp andelslandbruk i 2014 ved hjelp av Naturvernforbundet i Vestfold. Sverdstad andelslandbruk har 3 mål til rådighet, med mulighet for vekstskifte. Her kan man dyrke de vanligste grønnsakene. Det vil bli avholdt et åpent allmøte i begynnelsen av året for å planlegge vekstsesongen. <https://www.facebook.com/sverdstadandelslandbruk>

I NRK-serien Grønn Gleder viser de en fin reportasje fra den biodynamiske Virgenes gård

<http://www.virgenes.no>. Gården, som ligger i Hvarnes i Lågendalen, 3 mil fra Larvik mot Kongsberg mot Numedalslågen, inviterer inn andelsbønder. <http://tv.nrk.no/serie/groenn-gleder/DKTT41000714/sesong-13/episode-7>

WWOOF NORGE

Økologiske gårder i nord benytter seg av frivillig arbeidskraft fra hele verden gjennom organisasjonen Wwoof Norge. Bonde Inske De Buhr på Selnes Gård i Balsfjord sier at det å ha frivillige arbeidere på gården kan være avgjørende for å få driften til å gå rundt. Wwoof Norge (World Wide Opportunities on Organic Farms) er et bindeledd mellom økologiske gårder som trenger hjelp og frivillige fra mer enn hundre land som ønsker å bidra. Organisasjonen Wwoof startet i England tidlig på 70-tallet. Siden da har den spredt seg til mer enn hundre land. I Norge var det 25-åringene Mette Strand og Hella Niebuhr som i fjor tok initiativet og fikk etablert Wwoof. NRK 28.07.2014.

<http://www.nrk.no/nordnytt/frivillige-redder-okologiske-garder-1.11851956>

Reisetrend med rart navn tar av. Bare i Norge har økologiske bønder omfavnet trenden såpass at wwoof-gårdene doblet seg på et år. Wwoofing (utt. voffing) består av frivillighetsarbeid på en økologisk gård. Du får gratis kost og losji, og lærer om gårdslivet ved å jobbe med ulike oppgaver. 1600 wwoofere har kommet til Norge i år for å lære om økologisk gårdsbruk. Omtrent 50 gårder i Norge har drevet med wwoofing i flere år, og de fleste var registret i basen drevet fra England. Men nå har den norske basen har tatt av og vokser årlig. Aftenposten 9.09.2014.

<http://reise.aftenposten.no/reise/Nesten-400-turister-har-woofet-pa-den-ne-norske-garden-72606.html>

REDD ØKOSKULEN - SOGN JORD- OG HAGEBRUKSSKULE (SJH)

– Eg er optimist, seier Noralv Distad som oppdaterte Sylvi Listhaug på utfordringane for økoskule 23 januar i Sogn avis. - Eg la vekt på at Sogn Jord- og Hagebruksskule (SJH) er landslinje og den einaste landbruksskule som driv 100 prosent økologisk. I tillegg er SJH eit kunnskapssenter for berekraftig og framtidretta økologisk landbruk, og ei drivkraft for næringsutvikling. Mellom anna har SJH eit nasjonalt fagmiljø for foredling av rå og upasteurisert mjølk, seier Toralv Distad, ordføraren i Aurland. Forbruket av økologiske produkt aukar og det er venta at dette forbruket vil auka vidare. Totalt er det snakk om investeringar for mellom 75 og 80 millionar kroner ved økoskule i Aurland. Distad håpar at Regjeringa bidreg til å finna ei løysing.

Kjemper for øko-skole. – Nordmenn har ystet ost sidan vikingtida. For å unngå at det unike håndverket forsvinner må det til en systematisk opplæring og rekruttering. Her er det viktig at Sogn Jord- og Hagebruksskule med blant annet egne ystekurs, får opprettholde driften, sier leder Sigurd Avdem i Norsk Gardsost. Bakgrunnen er at skoleeier Sogn og Fjordane fylkeskommune ikke alene kan klare en nødvendig utbygging av skolen på rundt 70 millioner kroner. For å opprettholde driften har skolen satt krav om finansiell medvirkning fra staten, vertskommunen Aurland eller andre.

31.01.2014. <https://web.retriever-info.com/go/?p=669971&a=42574&sa=2024652&x=4b2f12c04702d2a58558e462389ed477&d=0550172014013176485>

Folkemøte om framtida. Jord- og hagebruksskule 6. mai kl 17.00 i Trudvang. Skulen (SJH) representerer verdiar for framtida. Me treng økologiske matvarer og lokal mat, og stadig fleire forbrukarar ønskjer nettopp det. Aurland kommune er stolt over å vera vertskommune for SJH, eit nasjonalt fyrtårn for opplæring i økologisk landbruk. 9.05.2014.

http://www.sognavis.no/lokale_nyhende/article7344403.ece

Berrføtt økologisk framtid. Vidar Grepperud vil verte tredjegerasjons økologisk bonde. – Eg vert irritert når folk kallar meg idealist, for det er jo me som har teke innover oss realitetane, seier Vidar Grepperud, Vg2-elev på Sogn Jord- og Hagebruksskule i Aurland. Han er oppvaksen på garden Frilund i Bjørkelangen i Aurskog Høland. Garden vart bygd av tippoldefaren som dreiv økologisk landbruk – utan at det var eit bevisst val på den tida. På 50-talet la bestefaren Einar Grepperud – som ein av dei første gardane i landet – om økologisk drift. Eller rettare sagt la han om til biodynamisk drift. Biologisk-dynamisk gardsdrift er økologisk, men med ein tanke om at garden er ein heilskapeleg individuell organisme, der jord, plantar, dyr og menneska på garden skal fungere saman, med minst mogleg innblanding utanfrå. Denne typen landbruk byggjer på Rudolf Steiner sin tankegong og filosofi. I tillegg var Einar Grepperud med å starte det økologiske merket Helios i 1969. 24.05.2014.

<http://framtida.no/articles/berrfott-okologisk-framtid>

Skjebnen til skulen er utsett - ordføraren gjev likevel ikkje opp håpet. Noralv Distad, trur framleis Sogn jord- og hagebruksskule kan reddast, sjølv om ein heller ikkje i juni får ei avklaring på økonomisk støtte. 31.05.2014. <http://www.nrk.no/sognogfjordane/utset-skjebnen-til-okoskule-1.11750066>

Økoskolens venner trår til. Venner av Sogn Jord- og Hagebruksskule <http://sjh.no> tar mål av seg til å skaffe 12 millioner kroner før nyttår og innbyr alle nye og gamle støttespillere til formelt skipingsmøte, tirsdag 9. september i Aurland. 29.08.2014. <http://www.oikos.no/aktuelt/okoskolens-venner-traar-til.aspx>

Venstre vil redde økoskule i Aurland. I det alternative statsbudsjett sitt vil Venstre løyve 10 millioner til den nedleggingstrua Sogn jord- og hagebruksskule. Skulen har fleire gonger vore trua av nedlegging. 4.11.2014. <http://www.nationen.no/politikk/venstre-vil-redde-okoskule/>

Redd økoskolen! - mobiliserer over hele landet. Kampanjen Redd økoskolen! satsar nå på å mobilisere grasrota over hele landet. Etter en vellykket Open dag på Sogn Jord- og Hagebruksskule, midt oppi flomkrisa forrige helg, satsar kampanjen Redd Økoskolen! nå på en nasjonal mobilisering lørdag 29. november. - Skolen faller mellom alle stoler, uttalte rektor Bjørg Fritsvold til Bondebladet nylig. 7.11.2014. <http://www.oikos.no/aktuelt/redd-okoskolen-mobiliserer-over-hele-landet.aspx>

- Å få overført penger over statsbudsjettet er et uvurderlig signal om at Sogn Jord- og Hagebruksskule (SJH) har en nasjonal verdi. 5 millioner er et viktig bidrag til spleiselaget som skal sikre vidare drift av skolen, sier Spira Svendsen, kampanjekoordinator for Redd økoskolen, som drives av Sogn Jord- og Hagebruksskule Venneforening. Aurland kommune har også vedtatt å støtte skolen med 5 millioner, mens fylkeskommunen har uttalt at de vil dekke 60 prosent av kostnadene ved utbygging av skolen, anslått totalkostnad på 84 millioner kroner. Budsjettforliket mellom Venstre, KrF og regjeringspartiene. 24.11.2014. <http://www.oikos.no/aktuelt/mye-positivt-i-budsjettforliket.aspx>

10.12.2014: **Onsdag 10. desember vedtok fylkestinget i Sogn og Fjordane at dei er innstilt på å løyve 20 millioner kroner til ekstraordinært vedlikehold av Sogn Jord- og Hagebruksskule.** Dei vedtok også at elevopptaket skal gå som normalt til hausten. Økoskolen er truleg redda for framtida. Full utbygging og renovering vart vurdert til å vere for dyrt for fylkeskommunen. Avvikling vart vurdert til å ha store negative konsekvensar. <http://www.vennsjh.com/2014/12/10/reddande-vedtak-i-fylkestinget/>

ØKOLOGISK KONTRA KONVENSJONELL MAT – og VKM

Suppe av økotomater bevist sunnest. Forbrukerinspektørene testet tre ulike tomatsupper.

Matforskningsinstituttet Nofima: Posetomatsuppe, suppe av økologiske bokstomater og suppe av ferske, konvensjonelle tomater. Testet ble gjort i laboratoriet og målte næringsinnholdet. Suppa av økotomatene kom best ut. NRK 23.01.2014. <http://www.nrk.no/livsstil/test-av-tomatsupper-1.11456774>

Moderne dyrking av konvensjonelle tomater foregår helt uten jord. Plantene står i renner med flytende næringsløsning, og sortene som dyrkes er utviklet for å få stor avling med like tomater som er modne samtidig. <http://www.oikos.no/newsread/page.aspx?docid=14625>

Økologisk - best i test, skriver Regine Andersen i en kronikk i Nationen. Vitenskapskomiteen for mattrygghet har fått et troverdighetsproblem fordi de presenterte resultatene på en misvisende måte. «Økologisk mat er ikke sunnere», sto det å lese i mange aviser rundt månedsskiftet april-mai. På radio og TV ble budskapet utbasunert, og sosiale medier spredte nyheten videre. Bakgrunnen var en rapport som Vitenskapskomiteen for mattrygghet (VKM) overleverte Mattilsynet 30. april om forskjellene på økologisk og konvensjonell mat og produksjon med hensyn til plantehelse, dyrehelse- og -velferd, og humanhelse. Konklusjonen kunne ikke bli mer misvisende. 06.06.2014.

<https://web.retriever-info.com/go/?p=669964&a=42574&sa=2024652&x=f8f30d8429bedfa5653d26d80eb4a0d2&d=0550172014060685653>

Se Oikos sine vurderingene angående rapporten: <http://www.oikos.no/aktuelt/okologisk-mat-er-best-i-test.aspx>

I debatten om økologisk mat, skriver Regine Andersen i Nationen; Seniorforsker Arne Grønlund og tidligere forsker Kristen Fretheim påstår at de er objektive forskere, når de omtaler økologisk jordbruk i Nationen 13. juni og går til angrep på Oikos - Økologisk Norge nok en gang. Det kunne ikke blitt mer feil. For det første er det en grunnleggende vitenskapsteoretisk lærdom at ingen forskning er objektiv. For det andre viser de to nok en gang at de kun framstiller den ene siden av saken, uten å trekke inn forskning som peker i annen retning. I tillegg vrir de utsagn fra meg til det ugjenkjenkelige og tillegger meg meninger jeg ikke har. Å påstå at man da er objektiv, faller på sin egen urimelighet. 20.06.2014. <https://web.retriever-info.com/go/?p=669964&a=42574&sa=2024652&x=7d5186382aed00b56859dc3f4416c2ba&d=0550172014062086644>

Biodynamisk og økologisk matkvalitet versus konvensjonell. En ny internasjonal studie publisert i det anerkjente tidsskriftet British Journal of Nutrition viser at det er stor forskjell på økologisk og ikke-økologisk frukt og grønnsaker. Økologisk frukt og grønnsaker har flere antioksidanter, lavere innhold av tungmetaller og lavere nivåer av plantevernmidler. Metastudien er utført ved Universitetet i Newcastle i England, og totalt har forskerne gjennomgått 343 vitenskapelige fagfelleverderte artikler.

Ifølge studien har de økologiske produktene opptil 69 prosent høyere innhold av viktige antioksidanter enn de konvensjonelt dyrkede. *DN 15.07.2014.*

<http://www.dn.no/nyheter/utenriks/2014/07/15/0842/stor-forskjell-mellom-okologisk-og-ikkeokologisk-frukt-og-gronnsaker>

Ny kunnskap om økomat og helse, skriver Regine Andersen i en kronikk i *Nationen*. I løpet av de siste månedene er tre omfattende studier blitt publisert, som kaster nytt lys over spørsmål om økologisk mat og helse. Disse studiene ble presentert på et seminar på Litteraturhuset i Oslo forrige uke i forbindelse med ØKOUKA. *3.10.2014.* <http://www.oikos.no/aktuelt/readimage.aspx?asset=6681>

Med tittelen "Avsporinger om økologisk mat", går Dagens Næringsliv Kjetil Wiedswang til frontalangrep på økologisk mat og Oikos. <http://www.oikos.no/aktuelt/okologiske-avsporinger.aspx> Regine Andersen tar til motmæle og skriver at vi kan ikke fortsette å sprøyte ihjel det biologiske mangfoldet. Det er på tide å ta et oppgjør med denne typen argumentasjon. *11.11.2014.*

<http://www.dn.no/meninger/debatt/2014/11/10/2159/Landbruk/avsporinger-om-kologisk-mat>

Idun Leinaas, leder Biologisk-dynamisk Forening, forklarer hvorfor cocktaileffekten bør bekymre oss alle. Interessen for å dyrke jorda har fulgt henne fra barnsben av, med gode minner fra innhøstingen fra hagen hjemme i Brattvåg, en bygd på Sunnmøre. Det ble noen års Blindernstudier i nordisk språk og litteratur, før Leinaas utdannet seg til økologisk agronom. Og det siste tiåret har handlet om økologisk mat og jordbruk, med jobb for ulike interesseorganisasjoner, det økologiske sertifiseringsorganet Debio, og formidling og rådgivning overfor utsalgssteder og faggrupper. – For meg handler valget av økologisk mat først og fremst om hensyn til miljø og klima, og om dyrevelferd. At du med økologisk mat slipper å få i deg sprøytemiddelrester, og får mat som etter min erfaring smaker og gjør bedre, er en bonus, forklarer Leinaas. – Når mennesker kultiverer et landskap, har vi et kjempestort ansvar, med muligheter for stor gevinst, men vi risikerer også å gjøre stor skade. Innen økologien er føre var-prinsippet sentralt, det innebærer erkjennelsen av at vi ikke har fullstendig kunnskap om mulige bieffekter av det konvensjonelle industrielle jordbruket. *24.10.2014.*

Klassekampen.

Han stoler ikke på matmyndighetene. Forfatter Niels Christian Geelmuyden mener en rapport om økologisk mat har store mangler. Denne uken ble en stor undersøkelse av Vitenskapskomiteen for mattrygghet (VKM) lagt fram. Der kommer det blant annet fram at økologisk mat er hverken bedre eller dårligere enn annen mat og at dyrevelferden stort sett er like bra. – I boken min «Sannheten på bordet – Det du ikke får vite om maten din» dokumenterer jeg at vi ikke kan stole på norske matmyndigheter, sier han til NRK. Geelmuyden hevder blant annet at effekten av sprøytemiddelet som brukes på frukt og grønnsaker er udokumentert. 55 prosent av frukt og grønt i butikken inneholder sprøytemiddelrester, ifølge Mattilsynet. – Det er ingen forskere i verden som vet hva som skjer med menneskekroppen når man eksponeres for en cocktail av ulike sprøytemiddelgifter, hevder han.

3.05.2014. Hør intervjuet med Niels Christian Geelmuyden:

<http://www.nrk.no/vestfold/stoler-ikke-pa-myndighetene-1.11696721>

Er jordbruk industri? skriver Helge Godager i Hamar Arbeiderblad. Et tvilsomt bestillingsverk fra våre landbruksmyndigheter skal underbygge at det ikke er behov for økologisk landbruk i Norge. Mange vet nå at den konvensjonelle måten å dyrke mat på ikke er bærekraftig. Hva innebærer det? Det handler om at bruk av kunstgjødsel og sprøytemidler fjerner kullstoffreservene i jorden. Det resulterer i enorme utslipp av CO2 hvert år i tillegg til den 300 ganger farligere klimagassen N2O (lystgass) og kreftgassen NO2. Siden prosessen akselereres når kullstofflagrene i jorden minsker, kan en kanskje oppleve at store deler av norsk matjord vil være død og uten mulighet til å produsere regningssvarende om 20 år. Som den tyske jordbrukseksperter Felix zu Löwenstein sier det i boka «Food Crash»: «Vi kommer til å ernære oss økologisk, hvis vi blir i stand til å ernære oss i det hele tatt.» Uten kraftfôr er Norges selvforsyningsgrad for menneskemat antagelig allerede under 30 prosent. Det EU finansierte BERAS prosjektet har vist at et økologisk kretsløpsjordbruk fører til to prosent økning av jordens kullstoffinnhold over fem år, mens konvensjonelt dyrket jord taper neste like mye på samme tid.

13.05.2014. <https://web.retriever-info.com/go/?p=669964&a=42574&sa=2024652&x=c7fde939134b995d615f4b98d9f25f1f&d=02023520140513d587a1d3e3111994ee548c731a280527>

Kompost kan løse klimakrisen. Se video av besøket hos jordentusiast Linda Jolly på Bygdøy der Mathias og Henrik i Råvarejakten vil lære mer om kompost. *Aftenposten 4.06.2014.*

<http://www.aftenposten.no/webtv/serier-og-programmer/jakten/Ravarejakten-ep-10-Kompost-kan-lose-klimakrisen-7592229.html>

RUDOLF STEINER

EMMA - ESBO MODERNA KONSTMUSEUM, Finland, viste som første land i Norden vandreutstillingen til Vitra Design Museum; Vardagsformgivaren - Rudolf Steiner (26.02. - 11.05.2014) <http://www.emma.museum/sv/node/1219> Utstillingen är en första heltäckande presentation av Rudolf Steiners (1861-1925) tänkande och produktion och av det mångfasetterade kulturella arv han efterlämnade. Utöver Steiners tänkande presenteras på utställningen även hans insatser inom arkitektur, formgivning och scenkonst. Här visas också både samtida konst som fått intryck av Steiner och nutidsdesign som alltfört inspireras av honom. Utställningen finansieras av Kulturstiftung des Bundes, Wala, Weleda, Mahle Foundation och Iona Stichting.

Direktor des Kunstmuseums Wolfsburg und Kurator der Ausstellung 'Rudolf Steiner und die Kunst der Gegenwart', ist mit nur 55 Jahren unerwartet gestorben. Seit 2006 leitete er als Direktor das Kunstmuseums Wolfsburg. Dort kam es im Jahre 2010 dann zur Doppelausstellung, wo rund 65 Skulpturen, Gemälde, Objekte, Videoprojektionen und Installationen von 15 Gegenwartskünstlern rund 30 Werken von Rudolf Steiner gegenübergestellt wurden. Noch nie wurde der »Kosmos Steiner« so umfangreich dargestellt wie durch die beiden Ausstellungen »Rudolf Steiner und die Kunst der Gegenwart« und »Rudolf Steiner – Die Alchemie des Alltags«. 18.03.2014. <http://www.anthromedia.net/de/artikel-dateiansicht/article/zum-tod-von-markus-bruederlin/>

'Rudolf Steiner' The Watari Museum of Contemporary Art, Tokyo, Japan March 23 - July 13. <http://www.watarium.co.jp/museumcontents.html> Rudolf Steiner (1861-1925) also saw art as an important form of expression. His connection to the Watari Museum of Contemporary Art is a personal one for the late curator Shizuko Watari, who was moved by his "Blackboard Drawings" at a Venice Biennale 20 years ago. This exhibition, designed to give an overview of Steiner's ideas and life includes the "Blackboard Drawings," architectural designs and even some of his original furniture. 26.03.2014. http://www.japantimes.co.jp/culture/2014/03/26/arts/rudolf-steiner/?utm_source=rss&utm_medium=rss&utm_campaign=rudolf-steiner#UzMmwijBopg

Alchemy of the Everyday Rudolf 13 September 2014 to 11 January 2015. For the first time in The Netherlands, the Kunsthall presents an overview of the broad, encompassing work of Rudolf Steiner (1861-1925). <http://historiek.net/kunsthall-komt-met-tentoonstelling-over-filosoof-rudolf-steiner/44672/>. Steiner was one of the 20th century's most significant and influential reformers, and his legacy is as relevant today as ever. Steiner served as a source of inspiration for some artistic giants including Piet Mondriaan, Wassily Kandinsky and Josef Beuys, and still does so for many contemporary artists and designers, such as Olafur Eliasson and Konstantin Grcic. An attractive programme of activities focussing on nutrition, architecture, dance and social entrepreneurship, along with a Steiner-day and symposium, reveal Steiner's ideas in a modern light. <http://www.kunsthall.nl/en-22-721-Rudolf-Steiner.html>

ARKITEKTUR

Nybygget til Steinerskolen er en soleklar publikumsfavoritt til bygge-skikkprisen i Moss. – Prisen skal sette arkitektur på dagsorden og bevisstgjøre på våre felles omgivelser, sier byarkitekt Nils Ellefsen. Nybygget til Steinerskolen roses for å være miljøvennlig og fremtidsrettet, samtidig som innsenderne mener det har et kraftfullt arkitektonisk uttrykk. *Moss Avis 11.1.2014.*

Videregående bygget til Steinerskolen i Moss fikk Moss bys byggeskikkpris. 24.1.2014. <http://www.moss-avis.no/nyheter/ydmyk-fische-fikk-christian-frederik-prisen-1.8262210>

FORFATTERE/BOKOMTALER

«**Man drikker av alle pytter når man ikke vet hvor kilden er.**» Sitat er frå Nattetanker der Alf Larsen karakteriserer samtida, i eit intervju med Cato Schiøtz om Alf Larsen i Dag og Tid. – Den viktigaste boka hans? – Etter mi meining er det Nattetanker (1951). Det trur eg Olav H. Hauge er samd i. Hauge skriv nærast panegyriske om Alf Larsen ei rad gonger i dagboka. Om Nattetanker heiter det: «Eg har aldri lese ei bok som har kome med så mange av mine egne tankar.» I eit seinare notat heiter

det: «Meir og meir ser eg at Nattetanker av Alf Larsen er den finaste essaysamlingi me har. Ja, ho er vår Pénsees. Stor lidenskap, brennande i åndi, sermerkjer Alf Larsen, som alle store menn.»
13.06.2014.

Aasmund Brynildsens kulturkonservative essays er mer relevante i 2014 enn da de ble skrevet.

Brynildsen er noe så sjelden som en rendyrket essayist i stort format. Dette skriver Sigurd Tenningen i sin bokanmeldelse i Morgenbladet. Da han døde i 1974, ble det i herværende avis trykket ikke færre enn seks minneord. I et av dem skrev Asbjørn Aarnes at Brynildsen «vokste ut over enhver gitt ramme, i kritisk forståelse, ved å ta det beste opp i seg». Det er ikke urimelig å knytte denne forståelsen av forfatterskapet til nettopp essayet, som han praktiserte i alt fra noen enkeltsider til full boklengde. Brynildsen debuterte som 17-åring i onkelen Alf Larsens tidsskrift Janus. Til sin onkels skuffelse ble han aldri noen retroende antroposof (om noe slikt overhodet finnes). I stedet utviklet han en dypt personlig tenkning i møtet mellom kristen enhetsmystikk og 1930-årenes nyhumanisme.
Morgenbladet 15/2015

Torger Holtmark døde 26. april 2014, nesten 90 år gammel. Deutsches Farbenzentrum har i den forbindelse skrevet en nekrolog. Torger Holtmark * 25.12.1924 (Detroit), † 26.04.2014 (Oslo).

”Between light and colour – for Torger Holtmark the key was always in the viewer. Prof. Dr. Torger Holtmark, for many years teacher in Physics at the University of Oslo, was one of the most famous Norwegian researchers in colour science. A long time member of the International Commission on Illumination and relentless in his pursuit of a theoretical conception for the Inversion of the Experimentum Crucis, Holtmark has left us with relevant accomplishments in the fields of colour discrimination and the similarity between JND-curves for complementary optimal colours. His research and publication of the first theoretical conception for the Inversion of Newton’s Experimentum Crucis as early as 1970 paved the way for further developments regarding Newton’s and Goethe’s Theory of Colour. In 2012 Prof. Dr. Johannes Grebe-Ellis from the University of Wuppertal edited collected works from Holtmark: “Colour and Image – Phenomenology of Visual Experience”. <http://www.logos-verlag.de/cgi-bin/buch/isbn/3263> This book gathers twenty-five publications which show the many research fields of Torger Holtmark. Above all, Torger Holtmark left us with his example of uncompromising commitment to science as a life project.

<http://www.deutsches-farbenzentrum.de/2014/05/obituary/http://www.deutsches-farbenzentrum.de/2014/05/obituary/>

Dikter Inger Christensen. Hvorfor denne romantikken? Silje Ingeborg Harr Svare forsvarte sin doktorgradavhandling ved Institutt for lingvistiske og nordiske studier 20. juni. Avhandlingen viser at det går en klar blå tråd gjennom Inger Christensens lyriske diktning og poetologiske tenkning, i form av en vedvarende interesse for den tyske tidlig-romantiske filosofen Novalis.

<http://www.hf.uio.no/iln/forskning/aktuelt/arrangementer/disputaser/2014/svare.html>

Mellom tingen og ordet står mennesket, og prosjektet etterspør hvordan Christensens lyrikk, gjennom sin dialog med Novalis og Rilke, gjennomfører en sammenhengende og oppmerksom utforskning av den kritiske menneskelige tilstanden mellom tilhørighet og atskilthet, som språket selv.
<http://www.hf.uio.no/iln/forskning/doktorgrad-karriere/phd-prosjekter/svare-harr-silje>

Ingeborg Møller vokste opp på Nøsted ved Drammen. De første årene av barndommen ble tragiske: Begge foreldrene ble psykisk syke, og hun bodde hos tanten og onkelen på Nøsted. Debuten med skuespillet «Fru Karen» 1904 ble oppført på Centralteatret. I 1923 kom hun med et større arbeid; «Norrøne Maria-legender». <http://www.dagsavisenfremtiden.no/lokalt/mannen-fra-pistolgangen-1.284788>

Forfatteren Michael Ende var Steinerfan. Michael Ende (12.11.1929-28.08.1995) tilbrakte de siste årene av skoletiden på Steiner-skolen i Stuttgart. Han forble Steinerfan hele livet og hadde til sammen 179 av Steiners verker. Den frie fantasien spilte stor rolle i Endes produksjon, og "Momo", vant f eks kampen mot tidstyvene bare ved hjelp av fantasien sin.

<http://www.anthromedia.net/de/artikel-dateilansicht/article/sehnsucht-nach-dem-wunderbaren>

LEDELSE OG PERSONLIG UTVIKLING

MELLOM DET INDRE OG YTRE LIV

Frode Barkved skriver i Klassekampen: Mellom det indre og ytre liv. Åndelig utvikling handler ikke om «å vente på noe godt», men om å ta sin egen hjemløse situasjon på alvor. «Saken er den at det er ingen motsetning mellom en orientering utover, mot det sosiale og politiske, og en orientering innover: Mot spørsmålet om hva et menneske er. Det første kan bare løses i lyset av det andre.» Jens Bjørneboe, fra et upublisert manuskript: En gang så jeg en graffiti på en murvegg, der det sto at «Ingen er frie før alle er frie». På mange måter et umulig statement, men likevel, ordene gjorde inntrykk. Bokstaven A var innringet, et kjennemerke på «autonomi». Teksten inneholdt et paradoks mellom autonomi og fellesskap. Her ligger det et problem begravd. Hvordan kan frihet bli en realitet for den enkelte når den enkelte gjelder alle? Eller er det bare en del av menneskeheten som er «den enkelte»? Må noen være ufrie for at andre skal være frie? «Folket uten Gud, går til grunne; for dets sjel tørster etter hans ord og alle slags skjønne impulser», sier munken Sosja i Dostojevskijs «Brødrene Karamasov». I en del av Rudolf Steiners tanker og antroposofi fant jeg noe som tiltalte og forente de to retningene i meg selv: en lengsel mot meditasjon og selvutvikling, og en trang til å forstå og eventuelt forvandle samfunnsstrukturene. Noe av det jeg fant troverdig hos Steiner var at jeg her møtte en spiritualitet som ikke samtidig fornektet de verdier som var et resultat av modernismen og sekularismen. Tvert imot; Steiner grep fatt i den «gamle åndeligheten», aktualiserte og individualiserte den, og brakte den til et møte med den moderne kulturen med sitt krav til innsats for å forstå de sosiale strukturene og forandre dem til noe bedre. *Klassekampen 14.04.2014.*

LEADING FROM THE EMERGING FUTURE

Konferanse den 17. mars 2014 i Bellacentret, København med Otto Scharmer, Steen Hildebrandt, Tina Bue m.fl. Her får du bud & eksempler på fremtidens bæredygtige lederskap. Otto Scharmer fortæller om sin nye bok ”**Leading from the emerging future**”, der lanceres på konferansen i dansk oversættelse. Se intervju med Otto Scharmer om ”Ledelse fra den spirende fremtid” fra Renew:3 konferanse 17. mars i Danmark. Han taler om evolusjonen og utviklingen av bevisstheten og nødvendigheten av et skifte fra ego til eco. <https://www.youtube.com/watch?v=QbxE6f3pfCU>
I Danmark har især ledere i det offentlige taget godt imod den tyske professor Otto Scharmers teori U. U'et anviser en praksis for at give slip på det vi plejer, og lade nye muligheder strømme til os. Scharmer mødte 550 ledere og præsenterede sin seneste udgivelse på Renew i Bella-centret i København. Hvad er det for en fremtidens ledelsesform, som han inspirerer til? HØR PROGRAMMET I DANMARKS RADIO: Gæst: Bo Heimann, organisationskonsulent og forfatter til bogen "U'et. Kritik og perspektiver". 17.03.2014. <http://www.dr.dk/p1/faglitteratur-pa-p1/faglitteratur-pa-p1-94>
Otto Scharmer i Huffington Post: I had an interesting week. On Monday I attended a book launch event in Denmark. The idea of the organizers was to create a "Nordic Forum" to bring together leaders and change-makers from many systems and sectors who are using awareness-based technologies of change (such as the one described in the Leading from the Emerging Future book that was introduced that day). 600 people from all walks of life showed up for this one-day gathering. When I left the meeting I was thinking: boy, this is really interesting, in only a single day you can activate such a powerful field of collective awareness, conversation, and connection. Next stop was China. A few observations. My first workshop was with leaders of a huge state-owned bank. It was the fourth of five workshops we've scheduled on a nine-month leadership journey toward profound innovation. Many of them (though not all) also reported that they had changed how they work with their teams. Another put it: "I used to listen in order to correct them, now I ask questions in order to listen for solutions from them." 26.3.2014.
http://www.huffingtonpost.com/otto-scharmer/reordering-from-within_b_5038368.html

Glød Jer til den 4. december 2014, hvor vi i Danmark igen får besøg af Otto Scharmer. Bogen "Ledelse fra den spirende fremtid", skrevet af Otto Scharmer og Katrin Kaufer, er en velskrevet og veldokumenteret efterfølger til "Teori U". Pris: 495,00 DKK. <http://www.ankerhus.dk/boeger.html>

Er det tindrende klart at kommunene må bli færre og større? Kanskje er det omvendt, skriver Nils Christie i en kronikk i Aftenposten. Vi kan ikke fortsette med dårlige tilbud i flertallet av våre 428 kommuner. Vi må skape store enheter som kan trekke til seg de beste blant fagfolk; blant lærere, helsepersonell, sosionomer, jurister. Og ikke bare må kommunene bli færre. Andre viktige

serviceorgan må det også bli færre av, for at de gjenværende skal kunne vokse seg store og sterke og yte sitt beste for land og folk. Politidistriktene må bli færre, med mer folk hvert sted. Det siste på stammen er at sorenskriverne skal samles i færre, men større skriverier. Men det går jo an å tenke helt omvendt: Kanskje er det ikke bare tjenester folk vil motta. Kanskje det er noe med deltagelse, at man er med på avgjørelser om det man selv ser som viktig, det som får direkte konsekvenser for en selv. Enhetenes størrelse er av helt avgjørende betydning for deltagelse i det politiske liv. 21.1.2014. <http://www.aftenposten.no/meninger/kronikker/De-gode-kommuner-7441126.html>

Fornuften, friheten og fortsettelsen. Er vi nordmenn så frie som vi liker å tenke at vi er? skriver Arne Øgaard, lærer på Steinerskolen i Moss, i en kommentar i Moss Avis. Mossekonvensjonen blir betegnet som en seier for fornuften. Gjennom forhandlinger fikk man avsluttet krigshandlingene, menneskeliv ble spart og de to partene kunne begge si seg rimelig fornøyd med resultatet. Den største seieren for Norge var at vi fikk beholde vår egen grunnlov. Gjennom denne ble det lagt et grunnlag for en frihetlig utvikling. Et styresett som ikke er et flertallsdiktatur, men som til en viss grad også imøtekommer mindretallets interesser. Spesielt viktig er de mulighetene vi i Norge har til å tro og uttrykke det vi brenner for. 19.8.2014. <http://www.moss-avis.no/debatt/er-vi-nordmenn-sa-frie-som-vi-liker-a-tenke-at-vi-er-1.8551288>

Books by Rudolf Steiner in Adriano Olivettis library. Olivetti (1901–1960) was the most active and well-known entrepreneur in Italy. His library was catalogued starting in 2012 and they found 26 titles in 30 volumes by Rudolf Steiner, 7 books by Helena Blavatsky, and 1 by Albert Steffen. Rudolf Steiner's works range from esoteric and Christological titles to threefold society and The Philosophy of Freedom. http://www.goetheanum.org/fileadmin/AWW/aw_e/AWE2014_09.pdf

MIKAEL

Mikael tilhører den himmelske hærske av kommunikasjonsarbeidere, skriver religionshistoriker og forfatter Gro Steinsland i Klassekampen 29. september. Dommedagsvarsleren. Mikkelsmessen er gjeninnført, men det virker som Den norske kirken ikke vet helt hva den skal gjøre med Mikael og englene. Gjennom hele middelalderen og frem til helligdagsrevisjonen i 1771 var 29. september høstens viktigste helligdag her til lands. Mikkelsmesse rommet høsttakkefestens urgamle grøderitualer og åpnet samtidig for de store kosmiske perspektiver. På denne dagen skulle avling fra inn- og utmark være i hus, buskapen hentet hjem fra seteren, sauene sanket og jaktseongen åpnet. I Norge skal det ha vært nærmere 30 Mikaelkirker, blant annet på Slottsfjellet i Tønsberg og på Rokofjellet på Løten i Hedmarken. Ved Norsjø ved Skien ligger en spektakulær hulekirke 30 meter over vannflaten. Det eldste helligstedet på Selja, selve urhelligdommen, er Mikaelshulen på Nord-Vestlandet. På Selja anla benediktinermunker kloster og helligsted for seljemennene og den irske helgenen Sankta Sunniva. I fjellsiden ble det bygget kirke rundt den hellige Sunnivas jordiske levninger som sist på 1100-tallet ble flyttet til Kristkirken på Holmen i Bjørgvin. *KK 29.9.2014.*

Kulturhistoriker Ørnulf Hodne, UiO, skriver under "Forskeren forteller": Mikkelsmess feirer englene. På norsk kalles feiringen Mikkelsmess, Mikeli og Mikkelsdag. Å avskaffe en høytidsdag med lange religiøse festtradisjoner, er lettere sagt enn gjort. Mikkelsmess fortsatte å være en viktig fest- og merkedag om høsten i bygder over hele landet og hadde status som halv helligdag, en dag med egne arrangementer og festmåltid. I dag, snart 250 år senere, er Mikkelsmess igjen regnet med blant kirkeårets dager. I 1999 bestemte Kirkemøtet seg for å la menighetsrådene gjøre vedtak om å markere høytiden med en kveldsgudstjeneste, eller i høymessen den søndagen som faller nærmest 29. september. Offisielt ble festdagen innført i Kirken på konsilet i Mainz år 813. Også i Norge var tallet på kirker viet St. Mikael et uttrykk for hvor sterkt denne englekulten sto i tidlig kristentid. 29.09.2014. <http://forskning.no/blogg/forskeren-forteller/mikkelsmess-feirer-englene>

ØKONOMI

I Cultura Bank er ikke overskuddet det viktigste. Lars Hektoen driver den eneste banken i Norge som forteller kundene hva pengene deres lånes ut til. - Hva er pengene dine verdt, om de ikke gir deg tilbake ekte verdi? Vi skal styre slik at banken er akkurat lønnsom nok. Det viktigste for Cultura er ikke overskuddet, men formålet, sier Lars Hektoen. Han har jobbet innen finansnæringen siden 1975, og deltok i grunnleggelsen av banken. I forskriftene til Cultura Bank står det at verdiene skal lånes ut til prosjekter som har positiv innvirkning på samfunn og miljø. Blant formålene er bærekraftig matproduksjon og distribusjon, bedre miljø, mangfoldig kultur, mikrolån og godt håndverk. Våre kunder kjennetegnes først og fremst ved at de er bevisste, sier Hektoen. På Facebook har banken snart 6300 følgere. Det er 1300 flere følgere enn kunder. 21.1.2014. <http://www.hegner.no/kvinner/article754161.ece>

Vet du hva banken bruker pengene dine til? Det skriver Lars Hektoen, banksjef i Cultura Bank, i Dagsavisen. Pengene du har i banken lever et hemmelig dobbeltliv. Samtidig som de godgjør seg på kontoen, kan de lånes ut til alt fra våpenproduksjon til barnearbeid - uten at du får beskjed. Den 23. oktober arrangeres for første gang den internasjonale dagen for verdibaserte banker. 25 banker fra hele verden, medlemmer i Global Alliance for Banking on Values (GABV), går nå sammen om å bevisstgjøre bankkunder og forbrukere på hva bankene gjør med pengene deres. Disse bankene, blant dem BRAC Bank i Bangladesh, VanCity i Canada og Triodos Bank i Nederland, bygger på et prinsipp som enklest illustreres med tre P'er: People, det sosiale og menneskelige element, Planet, hensynet til naturens bæreevne, og til slutt en P for prosperity, som i tillegg til økonomisk resultat også innbefatter livskvalitet og lykke - kort sagt økonomisk virksomhet der hensynet til mennesker og miljø settes først. Cultura Bank er foreløpig alene i Norge om å følge disse prinsippene, men oppfordrer alle banker til å følge etter. 17.10.2014. <http://www.dagsavisen.no/nyemeninger/larso/>

Rikscha An diesem Wochenende feiert die GLS Bank ihr 40jähriges Jubiläum. Die anthroposophisch ausgerichtete Bank gilt als besonders sozial und ökologisch. 14.06.2014. <http://www.ruhrbarone.de/die-oekologisch-soziale-rikscha/80788> Über 4.500 Mitglieder, Kunden und Gäste haben sich für die Jahresversammlung der GLS Bank am 13. und 14. Juni in Bochum angemeldet. Die Veranstaltung steht ganz im Zeichen des 40. Geburtstags der ersten sozial-ökologischen Universalbank der Welt. <http://www.anthromedia.net/de/artikel-dateilansicht/article/gls-bank-40-jahre-finanzierung-von-zukunftsfeldern/>

Finansindustrien skaper fattigdom, skriver Terje Haukland, pensjonert bankmann, i BT 24.08.2014. Det er ikke det minste merkelig at alle klodens banker tviholder på finansindustriens fordeler. Spørsmålet er vel snarere om vi forbrukere må tviholde på slike banker? En milliard av jordens mellom syv og ni milliarder mennesker lever på eller under fattigdomsgrensen – av Verdensbanken stipulert til 1,25 amerikanske dollar eller mindre pr. dag. Samtidig sitter hundretusenvis av skarpe hjerner i utallige finansinstitusjoner på samme klode og kjøper billig i ett marked og selger litt dyrere i et annet, uten at de produserer noe som helst av verdi for menneskeheten. Utrolig nok er bare fire-fem prosent av alle transaksjoner i finansmarkedet betaling for reelle varer og tjenester, mens 95-96 prosent gjelder oppdiktete verdier. Den nobelprisvinnende økonomen Manfred Max-Neef hevdet i 2012 at finansindustrien har en omsetning som er 50 ganger større enn realøkonomiens. Det vil si at 98 prosent er fiktiver og bare to prosent er reelle varer og tjenester. I juni 2014 feiret pionérbanken GLS-Bank i Tyskland sitt 40-årsjubileum som verdens første «sosialøkologiske universalbank», og mottok den tyske hedersprisen «Bank of the year» for fjerde år på rad. Cultura Bank er den eneste av denne typen i Norge, og er én av de 26 GABV-bankene. <http://www.bt.no/meninger/debatt/Finansindustrien-skaper-fattigdom-3181815.html>

Kontakt NYHETSDRYSS

Dialogos medie- og ressurscenter

<http://www.dialogos.no/dialogos/omdialogos>

Ansvarlig: Sissel Jenseth

post@dialogos.no

m 975 63 875

